

UNIVERSITATEA BABE -BOLYAI
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE I ASISTEN SOCIAL
DOMENIUL SOCIOLOGIE

VULNERABILITATE FA DE
TRAFICUL DE PERSOANE ÎN SCOP DE
EXPLOATARE SEXUAL

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conduc tor tiin ific:

Prof. Univ. Dr. ROTH MARIA

Doctorand

BODROGI ÉVA

Cuprins

CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE ȘI DELIMITĂRI CONCEPTUALE.....	6
CAPITOLUL 1. FENOMENUL TRAFICULUI DE PERSOANE ÎN SCOP DE EXPLOATARE SEXUAL	18
1.1 Traficul de persoane în context European	18
1.1.1 Scurt istoric al traficului de persoane în Europa	18
1.1.2 Directive europene actuale	21
1.1.3 Amploarea fenomenului în Europa	25
1.2 Fenomenul traficului de persoane în România	27
1.2.1 Scurt istoric al fenomenului traficului de persoane în România	27
1.2.2 Sistemul legislativ românesc privind traficul de persoane	30
1.2.3 Prevalența traficului de persoane	40
1.2.4 Sistemul de asistare a victimelor	44
1.2.5 Traficanții și rețelele de trafic de persoane din România.....	46
1.2.6 Fenomenul prostituției în contextul românesc	49
CAPITOLUL 2. ABORDĂRI TEORETICE ALE FENOMENULUI.....	52
2.1 Perspectiva feministă a fenomenului traficului de persoane.....	52
2.1.1 Feminismul radical: traficul sexual, o formă de violență împotriva femeii. Modelul opresiv.	53
2.1.2 Feminismul liberal și traficul de persoane	56
2.2 Perspectiva migraționistă	62
2.3 Perspectiva drepturilor omului.....	65
2.4 Teoriile victimologice	69
2.4.1 Teorii ale oportunității.....	71
2.4.2 Dezvoltarea teoriilor oportunității.....	76
2.4.3 Modelul dinamic comprehensiv al victimizării.....	77
2.4.4 Teoria autocontrolului	80
2.4.5 Teoria extinsă a controlului echilibrat al victimizării	83
CAPITOLUL 3. FACTORII DE VULNERABILITATE ȘI DE PROTECȚIE AI VICTIMIZĂRII PRIN PRISMA CERCETĂRIILOR ȘI STUDIILOR.....	87
3.1. Cercetări privind vulnerabilitatea la victimizare prin traficul de persoane	88
3.2 Cercetări privind vulnerabilitatea la victimizare prin traficare în țările de destinație	101
3.3 Vulnerabilitatea minorilor.....	103
3.4 Studii referitoare la strategiile de racolare	105
3.5 Cercetări privind situația celor mai vulnerabili dintre vulnerabili:.....	108
3.6 Cercetări privind vulnerabilitatea la victimizare prin alte infracțiuni asupra persoanei	113
CAPITOLUL 4. DEMERSUL CALITATIV PROPRIU PENTRU MODELAREA VULNERABILITĂȚII PERSOANELOR LA TRAFIC ÎN VEDEREA EXPLOATĂRII SEXUALE.....	117

4.1 Scopul și obiectivele cercetării:	118
4.2 Cadrul teoretic al cercetării	119
4.5 Cadrul metodologic al cercetării	121
4.6 Prezentarea lotului de cercetare:	123
4.7 Aspecte de ordin etic al interviului victimelor exploatate sexual	127
CAPITOLUL 5. DE LA DESCRIEREA FENOMENULUI CĂTRE	
CONSTRUCȚIA UNUI MODEL DINAMIC	131
5.1 Evoluția fenomenului traficului de persoane în România.....	131
5.1.1 Traficul de persoane transfrontalier și intern	132
5.1.2 Prevalența fenomenului.....	136
5.1.3 Rețelele traficantilor	138
5.1.4 Diferențe în privința caracteristicilor demografice ale victimelor	138
5.1.5 Atitudinea specialiștilor față de fenomen.....	139
5.2 Descrierea fazelor traficului de persoane.....	140
5.2.1 Racolarea.....	140
5.2.2 Transportarea.....	153
5.2.3 Exploatarea.....	154
5.2.4 Evadarea	167
5.3 Factorii de vulnerabilitate identificați.....	170
5.3.1 Factori la nivelul societal și comunitar	171
5.3.2 Matricea factorilor relaționali și individuali, tipologia victimelor	196
5.4 Modelul dinamic integrat al vulnerabilității	232
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	244
BIBLIOGRAFIE	255
ANEXA 1	272
ANEXA 2	275
ANEXA 3	277
ANEXA 4	281
ANEXA 5	285

Începuturile dezvoltării fenomenului traficului de persoane în România se pot plasa la începutul anilor '90. Printre factorii favorizanți putem să amintim poziția geografică a României, fiind o țară între Asia și Europa de Vest, care se află în apropierea rutelor de trafic, costurile sociale ale trecerii la economia de piață, care implică un număr ridicat de categorii sociale în risc, efectul politicilor sociale de a susține populația vulnerabilă până la posibilitățile deschise pentru populația din România odată cu deschiderea frontierelor și migrarea către țările vestice (Anino anu, 2012, ANITP, 2007, Fleener, 2010).

De la sfârșitul anilor 1990, începutul anilor 2000, câteva structuri au început să reacționeze în mod sistematic împotriva fenomenului traficului de persoane. Cu sprijinul unor organizații internaționale cum ar fi OIM (Organizația Internațională pentru Migrație) și UNICEF (Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor Națiunilor Unite) au fost create servicii specializate de asistență pentru victime furnizate de organizații neguvernamentale. Mai târziu, au fost create structuri speciale și în domeniul combaterii criminalității organizate prin înființarea Brigăzii de Combatere a Criminalității Organizate și Antidrog și a Direcției de Investigare a Infracțiunilor Criminalității Organizate (înființate din 2004). În 2006 a fost înființată Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane, cu 15 centre regionale, care are atribuții de coordonare, evaluare și monitorizare a aplicării politicilor în domeniul traficului de persoane. La începuturi a fost pus un accent deosebit pe formarea specială a personalului precum și pe campanii de informare, de conștientizare a publicului larg (Anino anu, 2012).

Vânzarea și cumpărarea persoanelor nu este un fenomen nou, în zilele noastre acest comerț atingând dimensiuni globale. Numărul țărilor implicate este în creștere, apar rute noi și cele existente se dezvoltă (UNODC, 2014). “Din ce în ce mai mult, traficul de persoane este considerat a fi o afacere, de cele mai multe ori controlat de crima organizată, care încearcă să obțină maximum de profit din ceea ce considera a fi „bunul” ei, principiul care-i guvernează acțiunile fiind „low risk-high profit” (ANITP, 2013, p. 5).

Într-o abordare generală, conceptul de trafic de persoane include toate acele fapte sau acțiuni – de la racolare până la transferarea într-o altă țară a persoanelor – care se desfășoară prin utilizarea forței, amenințării, abuzului de putere, prin folosireaantajului, în elucii sau prin orice altă formă de constrângere și are ca scop

exploatarea victimei. În majoritatea cazurilor, scopul traficului de adolescente și de femei este exploatarea sexuală, forarea la prostituție, dar este cunoscut și fenomenul traficului pentru căsătorii, muncă sau servicii forate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevare de organe (Fehér, 1999, Luca, 2006, etc.).

Traficul de persoane nu include neapărat trecerea frontierelor, începe să fie problematizat din ce în ce mai serios fenomenul traficului intern. În ceea ce privește studiile în domeniu, tema apare în analiza relațiilor între traficul național și internațional (Kelly, 2002, 2005). Un element important al traficului persoanelor, indiferent că este intern sau extern, constă în transferarea persoanelor într-un mediu străin (îndepărându-le de familie, de comunitatea de acasă astfel crescând vulnerabilitatea, dependența victimelor) în scopul exploatarea lor.

Despre dimensiunile și prevalența fenomenului putem vorbi numai cu aproximație¹, cu toate că multe țări, nenumărate instituții și numeroși cercetători fac eforturi comune în vederea obținerii datelor corecte. Obstacolele care îngreunează cercetarea fenomenului sunt multiple: probleme legate de definițiile folosite în diferite țări și de către diferiți cercetători; caracterul subteran al fenomenului; probleme metodologice limitate care pot fi folosite din cauza greutății obținerii datelor (Weitzer, 2014). În ciuda caracterului aproximativ al estimărilor, rezultatele sunt înspăimântătoare. În perioada 2002–2011, Oficiul Internațional de Muncă (ILO, 2012) a raportat un număr de 20.9 milioane de persoane, dintre care între 700 000 și 2 milioane de femei și copii cad, anual victime traficului internațional în lume (IOM, 2001). Pe baza activităților sale de monitorizare, Departamentul de Stat din Statele Unite estimează un număr de 800-900 de mii de persoane traficate (Laczko, 2005). Numărul victimelor din Europa este estimat la 170 000 – 300 000 de persoane (Soderling, 2002). Pe baza estimărilor prezentate de Bales (2007), aproximativ 27 de milioane de persoane lucrează în regim de sclavie.

În Europa, majoritatea victimelor provin din țările postcomuniste (de exemplu, România și Bulgaria și țările ex-sovietice). Punctele de destinație (cele dorite de victime) sunt țările mai dezvoltate din vest (în mod direct, când victimele sunt transportate acolo, indirect, când li se promite să ajungă într-una din țările vestice) (UNODC, 2014, Eurostat, 2013).

---

¹ Expresia folosită de Laczko (2005) fiind chiar „guesstimates” – referitor la modalitățile de apreciere și de raportare a cazurilor de trafic de persoane.

Interesul profesional și motivația implicării mele, ca autoare a acestei lucrări, în cercetarea tematicii vulnerabilității privind victimizarea prin trafic de persoane are la bază activitatea desfășurată în cadrul Asociației Femeilor Împotriva Violenței – ARTEMIS, Cluj-Napoca și de cercetător, consultant în cadrul Centrului Parteneriat pentru Egalitate, București. Din anul 1999. În cadrul AFIV-ARTEMIS, lucrând în domeniul asistării victimelor diferitelor forme de violență și al apărării lor; am fost implicat în asistarea a mai mult de 150 de cazuri de trafic de persoane. Participând la multe întâlniri multidisciplinare și interinstituționale în țară și în străinătate, s-a cristalizat nevoia studierii constante fenomenului și a victimologiei pentru a putea oferi un sprijin real celor care doresc să sprijine victimele și un program de (re)integrare și de prevenire bazat pe nevoile și resursele grupului vulnerabil.

Prezenta lucrare este o contribuție la înțelegerea fenomenului traficului de persoane în scop de exploatare sexual pe mai multe planuri: surprinderea modificărilor fenomenului într-un context politico-economic schimbat după aderarea României la Uniunea Europeană, analiza factorilor de vulnerabilitate actuali atât la nivelul societal, comunitar cât și la nivelul relațional și individual și identificarea modalităților de interacțiune a factorilor care conduc la tipuri diferite de categorii vulnerabile.

O parte a datelor analizate au fost obținute în cadrul unei cercetări calitative internaționale, coordonate de Centrul Parteneriat pentru Egalitate București în cadrul proiectului „ANIMANOVA - Integrarea victimelor pe piața muncii a persoanelor traficate”, cu parteneri din România și Italia², proiect în care autoarea prezentei lucrări a fost membră a echipei de proiect. Autoarea a participat la următoarele activități de cercetare în cadrul proiectului menționat: elaborarea metodologiei de cercetare, luarea interviurilor cu reprezentanții instituțiilor de stat și a celor neguvernamentale, realizarea interviurilor cu victimele traficului în scop de exploatarea sexuală,

---

² Proiectul a avut ca parteneri din România pe Federația Filantropia și din Italia: Associazione Parsec ricerca e interventi sociali, Esprit Soc. cons. a.r.l, Expert Italia S.r.l, Fondazione Giacomo Brodolini, IAL Innovazione Apprendimento Lavoro S.r.l.. Proiectul, derulat în perioada 2009-2012, s-a desfășurat în parteneriat româno-italian și a fost cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

analizarea datelor și elaborarea raportului de cercetare din România. Rezultatele acestei cercetări se găsesc pe site-ul [Centrului Parteneriat pentru Egalitate](http://www.cpe.ro)³

Această cercetare a pornit de la o nevoie sesizată de grupul de profesioniști implicați în proiectul susnumit în urma întâlnirilor cu specialiștii implicați în proiect (fiind vorba de peste 600 de profesioniști din domeniul social, economic, politic și judiciar, cu atribuții în combaterea sau prevenirea fenomenului). La seminariile și vizitele de studii din România și Italia s-a problematizat, constant, necesitatea de a studia procedurile de identificare a victimelor, elaborarea strategiilor de intervenție bazate pe nevoile victimelor și a metodelor de „atrageră” către servicii sociale respectiv de colaborare cu instituțiile statului. Membrii echipei de proiect au sesizat și nevoia de informare / de formare specifică și continuă a personalului din ambele țări, pentru îmbunătățirea în elegerii dinamicii relației victimă-agresor și a problemelor victimelor de dinaintea traficării, probleme ale căror neglijare poate să conducă la eșecul planului de integrare / reintegrare. Cercetarea de față vine ca și o prelungire și completare a cercetării din cadrul proiectului ANIMANOVA. În raportul de cercetare al proiectului am realizat o analiză mai mult descriptivă a fenomenului, a fazelor traficului de persoane, a factorilor de vulnerabilitate, a atitudinii autorităților și a comunității față de fenomen, bazată pe 45 de interviuri cu specialiști care oferă servicii specializate și cu 17 victime ale traficului sexual. Pentru prezenta lucrare, interviurile au fost completate cu încă 20 de interviuri cu beneficiarii serviciilor de asistență și de protecție și 6 aparținători de-ai lor, analiza urmând procedee mai complexe, fundamentate pe teoriile explicative ale traficului de persoane.

În analiza de față, am pornit de la ideea că fenomenul traficului de persoane a fost destul de ignorat în criminologie și, cu atât mai mult, în victimologie, explicațiile traficului de persoane tinzând a fi incluse în fenomenul mai larg al migrației sau al prostituției.

---

³ „Speranțe, la vânzare. Cercetare calitativă privind traficul în vederea exploatarea sexuală în România și Italia, în perioada 2007-2011” pe site-ul Centrului Parteneriat pentru Egalitate, <http://www.cpe.ro/resurse/cercetari> (accesat 20.12.2014)

Beneficiind de schimburile interdisciplinare, teoretizările recente din victimologie pot rafina analiza fenomenului și pot să ne conducă la identificarea unor tipologii ale victimelor care să conducă la o înțelegere mai bine diferențiată între formele de recrutare, mecanismele de traficare și de menținere în situația de exploatare.

Delimitări conceptuale

Interesul științific față de traficul de persoane pare a fi crescut de la începutul anilor 2000, când apare o creștere semnificativă a publicațiilor pe temă (Lacko, 2005). Cu toate acestea, „majoritatea studiilor publicate spun în continuare foarte puțin sau nimic despre metodele de colectare și de analizare a datelor prezentate, se rezumă la anexele scurte la sfârșitul studiului. Se arată că în schimb, a multor studii nepregătirea necesară autorilor în cercetări - care se vede în acceptarea fără niciunui comentariu a datelor statistice oficiale, a prezentării ilustrative a materialelor calitative și omiterea prezentării a limitelor datelor sau metodelor” - afirmă Kelly (2005, p. 273). Această problemă este valabilă și la studiile efectuate în România, ceea ce îngreunează o prezentare exactă a metodologiilor și metodelor folosite în studierea fenomenului.

În prospectarea procesului de traficare, cercetătorii ating teme sensibile ale societății și vieții politice cum ar fi migrația, migrația ilegală, prostituția, violența împotriva femeii, crima organizată, respectarea drepturilor omului, etc. și din punct de vedere, aceste teme sunt, de multe ori, afectate de diferite influențe ale dezbaterilor politice (Tyldum și Brunovskis, 2005).

Primele publicații privind traficul de persoane erau elaborate în perspectivă feministă și migraționistă, de reprezentanți ai diferitelor discipline cum ar fi sociologia, antropologia, științele politice (Piper, 2005). Majoritatea lucrărilor încercau să descrie prevalența, rutele, strategiile fenomenului, etc. Antropologii aduc bazele istorice, tradiționale și rădăcinile culturale ale vânzării femeilor și copiilor. Abordarea juridică definește traficul de persoane ca fiind o formă gravă și multiplă de încălcare a drepturilor fundamentale ale omului. În centrul teoriilor criminologice apare traficul ca fiind o formă de crimă organizată, abordare care în ultimii ani a ajuns să fie bine îmbinată cu teoriile economice, văzute din punctul de vedere al pieței ilegale, ascunse, informale (Van Liemt, 2004).

Literatura de specialitate în domeniul traficului de persoane este dominat , totu i, de dou tipuri de abord ri bine conturate: o abordare din perspectiva migra iei – legate, de cele multe ori, de migra ia ilegal i exploatarea, prin munc , a migran ilor – i o abordare feminist , care define te traficul ca i una dintre formele de violen împotriva femeii. În studiile feministe reg sim dou „tabere” în ceea ce prive te convingerile legate de legitimitatea industriei sexului i posibilitatea de alegere a femeii de bun credin (unii care sus in c trebuie sa facem diferen între prostituate i victimele traficului în scop de exploatare sexual i femini tii radicali care sus in c prostitu ia în sine este o form de violen i exploatare sexual a femeii; femeia nu poate s aleag s lucreze în prostitu ie ci este constrâns de situa ia ei socio-economic) (Piper, 2005).

În studiile bazate pe o abordare feminist este analizat i cercetat în primul rând traficul de femei i copii în scop de exploatare sexual prin prostitu ie creând i o leg tur strâns în cercetare între cele dou fenomene. Acestea vizeaz studierea experien elor i contextelor în care copiii i femeile sunt exploata i prin prostitu ie (Lobasz, 2009, Barry, 1995, Farley, 2003, Doezema, 2005, Kempadoo, 2003). Studiile vizate abordeaz i efectele diferitelor legisla ii, impactul politicilor i practicilor pe plan interna ional, partea de cerere a serviciilor sexuale din partea b rba ilor (Laczko, 2005, Kelly, 2005).

Leg tura între migra ie i traficul de persoane este la fel de strâns , fiind discutate, mai ales, traficul i migra ia ilegal i traficul ca i „contraband ” (L z roiu i Alexandru, 2003, Salt, 2000). Discursurile cu privire la migra ie au, în centrul aten iei, s r cia, violen a, factorii de atrac ie i de împingere (push-pull) i analizeaz victimizarea i exploatarea migran ilor (Yea, 2005). Un alt concept aprofundat în abord rile explicative a fenomenului traficului de persoane este legat de fenomenul migra iei este exploatarea prin munc a migran ilor sau munca for at .

În momentul de fa , cei mai mul i dintre cercet tori dar i cei din lumea politicilor sau a activi tilor folosesc **defini ia traficului de persoane** formulat în „Protocolul Na iunilor Unite privind prevenirea, reprimarea i pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor i copiilor” (pe scurt: Protocolul de la Palermo):

„a) traficul de persoane reprezint recrutarea, transportarea, transferarea, ad postirea sau primirea de persoane, prin amenin are sau prin utilizarea for ei sau a altor forme de

constrângere, prin rpire, escrocare, în elciune sau abuz de putere prin utilizarea unei situa ii vulnerabile, prin darea ori primirea de bani sau foloase, pentru obinerea consimântului unei persoane care are control asupra alteia, în scopul exploatarii. Prin exploatare se înlege prostitu ia sau alte forme de exploatare sexual , munca sau serviciile forate, sclavia sau practicile similare, servituzinea sau prelevarea de organe;

b) consimântul unei victime a traficului de persoane pentru exploatarea inten ionat , în sensul men ionat în paragraful a) din prezentul articol, este irelevant dac au fost folosite oricare dintre procedeele ar tate mai sus;

c) recrutarea, transportarea, transferul, ad postirea sau primirea unui copil în scopul exploatarii vor fi considerate trafic de persoane, chiar dac acestea nu implic nici unul dintre procedeele prev zute de paragraful a);

d) termenul copil indic orice persoan cu vârsta mai mic de 18 ani.”

Aceast defini ie are trei no iuni de baz :

a) **Activitatea** care constituie traficearea de persoane (recrutarea, transportarea, transferarea, ad postirea sau primirea de persoane),

b). **Inten ionalitatea** (amenin area sau folosirea for ei, sau prin alte forme de constrângere, prin rpire, escrocare, în elciune sau abuz de putere) din partea f ptuitorului,

c). **Scopul** de exploatare (prin prostitu ie, munc forat , etc.).

Definirea victimei traficului de persoane în scop de exploatare sexual

Pentru definirea victimelor traficului de persoane în scop de exploatare sexual mai trebuie s lu m în considerare categoriile victimelor care sunt descrise în literatura de specialitate. Galster (1999) descrie patru astfel de categorii întâlnite în industria sexului:

1. În prima categorie sunt persoanele care au fost în elate, escrocate i forate s se prostitueze.
2. A doua categorie este format din persoanele c rora racolatorii le propuseser câte ceva din ceea ce vor face într-adev r, ca de ex., c vor fi dansatoare, eventual c vor

avea de prestat dansuri erotice, sau vor face striptease, dar nu le-au vorbit despre alete serviciile sexuale pe care trebuie sa le presteze.

3. În a treia categorie identificăm acele persoane care știau despre munca sexuală, dar cu care, inițial, nu erau de acord. Acestea, ca urmare a condițiilor existente, au fost nevoite să accepte prestarea unor astfel de servicii, iar traficanții s-au folosit de aceste împrejurări să le-au exploatat.

4. A patra categorie constă în acele persoane care știau la ce s-au angajat, sunt mulțumite de ceea ce fac, își administrează singure banii câștigați și au mobilitate destul de mare (de exemplu ele pot să-și schimbe când doresc locația în care lucrează sau chiar să-și schimbe profilul de lucru).

În continuare, analizând relația acestor concepte, încercăm o definiție mai clară a ceea ce putem considera trafic de persoane și pe cine putem include în categoria victimelor traficului de persoane (urmând ideile lui Andrees și van der Linden, 2005, pag. 58). În cadrul acestei lucrări prin victima traficului de persoane în scop de exploatare sexuală înțelegem acea persoană care a suferit fapta descrisă de cele trei criterii stabilite de Protocolul de la Palermo, incluse și în legislația din România:

1. **Activitatea:** recrutarea, transportarea, transferarea, adpostirea sau primirea de persoane

2. **Intenționalitatea:** amenințarea sau folosirea forței, respectiv prin alte forme de constrângere (răpire, escrocăre, înșelăciune sau abuz de putere din partea făptuitorului). La criteriul intenționalității folosim o abordare mai largă a formelor de constrângere, incluzând și formele manipularii și așantajului emoțional în afara constrângerilor fizice. Astfel, probabil, nu toate cazurile pe care noi le considerăm a fi de trafic de persoane s-ar putea să fie probate și în fața instanțelor din România.

3. **Exploatarea sexuală.** În descrierea exploatareii sexuale din perspectiva lucrării revenim la cele patru categorii ale lui Galster descrise mai sus. Din cele patru categorii, în privința presiunii făcute asupra posibilelor victime, credem că, în cazul în care este vorba despre persoane majore, primele două categorii sunt cazurile „clare” de exploatare, a treia categorie fiind controversată – persoanele pot să fie victimele exploatareii sexuale sau a exploatareii prin muncă – în viziunea în care acceptăm existența prostituei ca o ocupație. Noi, în cadrul acestei lucrări, susținem că acordul victimei (chiar dacă este major) pentru a presta servicii sexuale nu exclude posibilitatea de a fi exploatat sexual. În cazul în care condițiile de lucru, salarizarea

sau condițiile de trai (promise ca să asigurate) nu sunt conform în elegerii – persoanele nu se simt libere și își pierd seacă sau își schimbă locul unde lucrează – se consideră a fi exploatare.

În **capitolul 1** al lucrării am realizat o scurtă expunere a fenomenului traficului de persoane în context European, trecând în revistă istoricul fenomenului, directivele actuale și amploarea fenomenului pe continent. De la scara europeană am trecut la prezentarea situației din România, urmând, de asemenea, istoricul fenomenului, sistemului legislativ național, prevalența fenomenului, sistemul de protecție și de asistare a victimelor traficului de persoane, modalitățile de abordare ale rețelelor de traficanti din țară și o scurtă trecere în revistă a situației prostituției din România.

Capitolul 2 este destinat abordărilor teoretice ale fenomenului traficului de persoane care, pe lângă valoarea lor științifică, au și o latură aplicativă importantă. Pe baza acestora au fost elaborate strategii numeroase de combatere și de prevenire a fenomenului discutat. Trecerea în revistă a teoriilor începe cu teoriile feministe care au problematizat fenomenul exploatarea femeilor, considerat ca fiind un regim de sclavie. Abordările feministe tratează fenomenul traficului de persoane similar cu cel al prostituției. Sunt prezentate cele două curente feministe mai importante: feminismul radical și cel liberal, precum și politicile referitoare la tratarea prostituției din perspectiva fiecăruia.

Abordarea traficului de persoane din perspectiva drepturilor omului are o importanță majoră. Considerăm că aceasta oferă baza cea mai stabilă de abordare a fenomenului și de conlucrare între organismele diferitelor țări, dar și a diferitelor instituții din aceeași țară. Tratarea problematicei traficului de persoane ca pe un fenomen care încalcă o gamă largă de drepturi de bază ale omului a adus și dezvoltarea serviciilor de protecție și de asistență a victimelor, indiferent de statut și de cetățenie.

Abordarea migraționistă surprinde caracterul transfrontalier al tematicii, vizavi de care există un interes sporit în politicile și practicile internaționale privind gestionarea fenomenului migrației și a altor fenomene considerate conexe, cum ar fi traficul de persoane.

În ultima parte a acestui capitol prezentăm teoriile victimologice, care ne oferă o perspectivă istorică de interpretare a relației între infractori și victime. Începuturile sunt asociate cu numele lui Benjamin Mendelsohn și Hans von Henting (în Butoi, T, 2004), reprezentanții victimologiei pozitivistice, care în anii 1947 și 1948 au ridicat problematica rolului victimelor în fenomenul criminalității. Prezentăm teoria victimelor precipitative a lui Wolfgang (1958), teoriile oportuniste (teoria expunerii prin stilul de viață a lui Hindlang, Goffredson și Garofalo, 1978) și teoria activităților de rutină care se leagă de numele lui Cohen și Felson, (1979) și completările acestora: actul violent de răzbunare al infractorului (Duncan și Apel, 2005) și modelul dinamic comprehensiv (Finkelhor, 2007, 2008). Alte aspecte interesante sunt oferite de teoria autocontrolului a lui Shreck (1999) și de teoria extinsă a controlului echilibrat al victimizării elaborată de Tittle (1995, 2004).

Capitolul 3 este destinat prezentării rezultatelor unor studii asupra factorilor de vulnerabilitate la traficare, clasificându-le în funcție de sursa datelor (studii românești și studii din țările de destinație) și de obiectul lor de studiu (referitoare la strategiile de racolare, la vulnerabilitatea victimelor, la analiza factorilor de risc ai populațiilor cele mai vulnerabile dintre cele vulnerabile și la victimizare prin alte infracțiuni asupra persoanei, precum abuzul sexual, violul, violența între copii, vătămarea corporală, omorul sau tentativa de omor).

Prin studiile prezentate am revizuit factorii socio-culturali care influențează vulnerabilitatea la traficul de persoane precum și am descris categoriile cele mai vulnerabile ale populației, mai expuse față de posibila infracțiune. Aici se regăsesc persoanele cu experiență de traficare dar care au ieșit din situația de trafic, cei fără adpost, cei cu dizabilități și cei de etnie rom. Se pare că vulnerabilitatea lor provine, la nivel societal, din atitudinea discriminatorie a societății și din deficiențele serviciilor de protecție – inaccesibile acestor categorii. În ultima parte al acestui capitol am prezentat câteva cercetări care vizează vulnerabilitatea față de victimizare prin alte infracțiuni violente, care contribuie la analiza vulnerabilității din punct de vedere victimologic.

În **capitolul 4** prezentăm metodologia acestei cercetări calitative bazate pe interviuri semistructurate. Descriem, obiectivele teoretice și cele practice, metodele de cercetare, lotul de cercetare și modalitățile de analiza datelor, după cum urmează :

Scopul și obiectivele cercetării:

Cercetarea de față vine ca o prelungire și completare a celei realizate în cadrul proiectului „ANIMANOVA - Integrarea victimelor pe piața muncii a persoanelor traficate”. În raportul de cercetare al proiectului am realizat o analiză, mai mult descriptivă, a fenomenului, a fazelor traficului de persoane, a factorilor de vulnerabilitate, a atitudinii autorităților și comunității față de acest fenomen, bazat pe 45 de interviuri cu specialiști care oferă servicii specializate și cu 17 victime ale traficului sexual. Pentru lucrarea de față, datele au fost completate cu încă 20 de cazuri (și 27 de interviu, 7 dintre ele fiind realizate în două întâlniri), și 6 apar în tori de alior. De asemenea, am evaluat mai detaliat teoriile explicative ale traficului de persoane. În analiza aceasta am pornit de la ideea că teoretizările recente realizate de concepțiile victimologice pot beneficia de aspecte analizate în teoriile feministe, cele ale migrației și vulnerabilității. Ne propunem, aadar, să realizăm evaluarea comprehensivă, multidimensională a factorilor de risc la victimizare prin trafic de persoane pentru exploatare sexuală și să modelăm modalitățile de interacțiune ale acestor factori. Totodată, dorim să contribuim la rafinarea cadrului teoretic victimologic prin construirea unei tipologii a victimelor și în alegerea unor mecanisme ale formelor de recrutare, de traficare și de menținere în situația de exploatare.

Obiectivele teoretice ale cercetării

1. Evaluarea fenomenului în general;
2. Evaluarea traseului de traficare a persoanelor, de la racolare, transportare, exploatare până la evadare;
3. Identificare factorilor de vulnerabilitate (nivel societal, comunitar, relațional și individual);
4. Surprinderea eterogenității populației victimelor și încercarea stabilirii unor tipologii din care să reiasă caracteristicile interacțiunii factorilor de risc

Obiectivul practic al lucrării este identificarea nevoilor diferitelor tipuri de victime și a segmentelor corespunzătoare de intervenție care pot crește capacitatea de protecție a

comunității, a relațiilor sociale aferente persoanelor vulnerabile (grupul de prieteni, familie) și a individului față de raționalitate.

Cadrul teoretic al cercetării

În încercarea de a completa concepțiile victimologice cu cele ale teoriei ecologice a vulnerabilității față de violență, am pornit de la analiza factorilor care acționează în direcția facilitării tuturor formelor de trafic (intern și extern, realizat prin folosirea în eluciu sau a rpirii, folosirea violenței explicite, dure sau „numai” prin manipulare).

Pe lângă integrarea conceptelor teoriei vulnerabilității, în interpretarea datelor am recurs la o combinație a **teoriilor victimologice ale oportunității**, pentru a ajunge la o mai bună înțelegere a vulnerabilității.

Conceptele de bază ale teoriilor aplicate:

Pentru conceptualizarea întrebărilor de cercetare și ale analizei am recurs la abordarea ecologică a vulnerabilității, urmărind patru nivele pe care acționează factorii care influențează riscul de victimizare: nivelul comunitar, cel societal, cel relațional și cel individual (Dahlberg și Krug, 2002).

Nivelul societal al acestui model conține acei factori care creează un climat pentru favorizarea exploatarea și reduc inhibițiile potențiale sau ale potențialilor potențiali. Aici putem include mentalitățile care tolerează exploatarea; susțin normalitatea opririi celor mai nevoiași; sprijin sau facilitează corupția și discriminarea. Factorii societali mai includ și politicile sociale care mențin inegalitatea între marile grupuri sociale.

Nivelul comunitar al modelului analizează contextul comunitar (coala, locul de muncă, vecinătatea, cartierul) al relațiilor și în cadrul acestuia identifică acele caracteristici care se asociază cu riscurile de a deveni victimă sau traficant. De obicei aici se regăsesc ca și factori de risc: nivelul ridicat al mobilității rezidențiale; eterogenitatea comunității; densitatea ridicată a populației; comunitatea caracterizat prin probleme ca traficul de droguri și/sau prostituția și rata ridicată a omajului, a alcoolismului și / sau a izolării sociale. Modul în care o comunitate răspunde sau, din contră, încearcă să înșubțere fenomenul traficului de persoane poate să fie un factor important în perpetuarea ei.

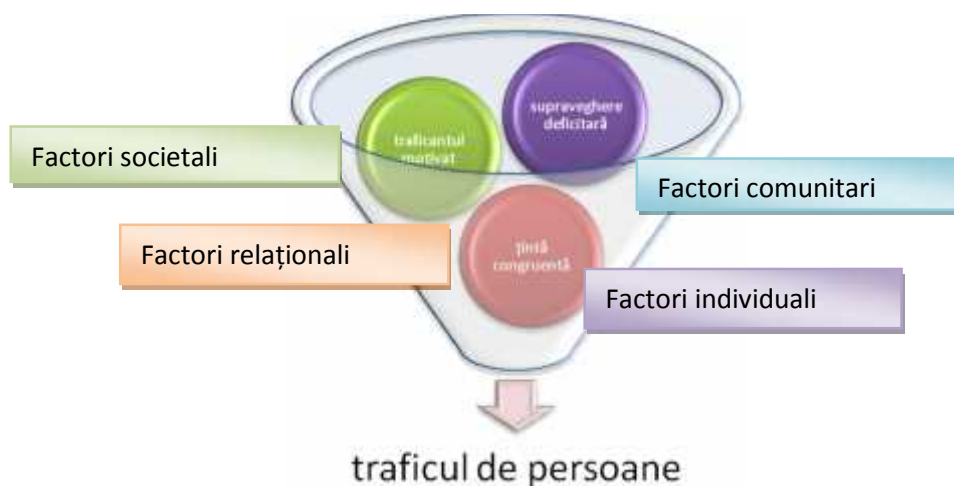

Figura 1 Modelul conceptual inițial al factorilor de vulnerabilitate la traficul de persoane în scopul exploatareii sexuale

Nivelul relațional explorează în ce măsură relațiile interpersonale cu alte persoane (membrii de familie, colegi, vecini, parteneri etc.) cresc riscul de a fi fapta sa sau victima actelor violente.

La **nivelul individual** regăsim și caracteristicile care în funcție de nivelul educațional; istoria personală legată de problematica abuzului și violenței; comportamente considerate a fi de risc în privința comiterii unor fapte violente sau a devenirii de victime ale acestor acte.

Se știe că nu toată lumea dintr-o societate sau o comunitate cu un grad ridicat de vulnerabilitate ajunge victimă și nu devine totodată traficanți. Similar, nu toți indivizii la care apar factorii individuali sau relaționali recunoscuți ca fiind factori de risc de victimizare vor deveni victime sau traficanți. Aceasta conduce la o oarecare nesiguranță în identificarea "prototipului" victimei, ceea ce poate provoca multe dileme specialiștilor care lucrează în identificarea victimelor. Pentru a crește acuratețea propriei tipologii construite pe baza interviurilor, ne vom sprijini pe teoriile victimologice ale oportunității: **teoria activităților de rutină**, prezentată de Cohen și Felson, 1979 și **cea a expunerii prin stilul de viață**, prezentată de Hindelang, Goffredson și Garofalo, 1978, completate de **teoria dinamică comprehensivă a vulnerabilității** al lui Filkerhor și Asdigian, 1996 și Finkelhor, 2007, 2008.

Conceptele de bază pe care construim analiza grupului (clusterului) de factori relaționali și individuali sunt: infractorul motivat, înta congruent și absența supravegherii competente:

Conceptul de **infractor motivat** se referă la acele persoane care sunt motivate să comită o anumită infracțiune care să le aducă satisfacție.

înta congruent reprezintă acel obiect sau acea persoană care se potrivește dorințelor, criteriilor pe baza cărora infractorul motivat își alege victima. Caracteristicile întei congruente sunt:

Atractivitatea este reprezentată de suma caracteristicilor victimei care o fac atractivă infractorului.

Vulnerabilitatea este reprezentată de ansamblul acelor caracteristici individuale care limitează sau diminuează capacitatea victimelor de a se proteja.

Supravegherea deficitară se referă la lipsa sau ineficiența monitorizării care ar depista pericolul și inaccesibilitatea sau ineficiența protecției care ar contribui la menținerea în siguranță a victimelor potențiale.

Cadrul metodologic al cercetării

Această cercetare este una calitativă iar triangularea metodologică este asigurată prin diversitatea lotului de cercetare, compus din două mari subgrupuri: 1. Cel al specialiștilor din domeniul asistării victimelor și 2. Cel al persoanelor cu experiență de trafic și aparținătorilor lor.

Metoda de cercetare utilizată în cazul interviurilor cu specialiștii a fost interviul semistructurat, desfășurat față în față, pe baza unui ghid de interviu, administrat de operatorul de interviu. Ghidul de interviu a fost structurat în jurul următoarelor arii de investigare:

- evoluția și caracteristicile fenomenului de trafic de persoane, profilul victimelor asistate;
- factorii de vulnerabilitate a victimelor potențiale;
- relația victimelor cu recrutații/exploatatorul/traficantul;
- atitudinea familiei și a comunității față de victime;

- atitudinea față de victime și abordarea cazurilor de trafic de către actorii sociali cu atribuții în domeniul asistenței victimelor și a prevenirii.

În cazul persoanelor care au trăit experiența de trafic, metoda utilizată a fost cea a interviului semistrukturat, în profunzime, desfășurat față în față. Interviul a fost realizat pe baza ghidului de interviu administrat de operatorul de interviu, doar că în cazul victimelor acestea au fost astfel operate ca să surprindă aspectele de adâncime ale mecanismelor psihice și sociale care au interacționat în procesul devenirii ca victimă a traficului. Ghidul de interviu aplicat victimelor a fost centrat pe următoarele tematici nodale:

- descrierea situației în care se aflau respondenții la momentul interviului;
- istoricul vieții persoanei înainte de trafic, traseul ajungerii în situația de trafic, modul de evadare, și planurile de viitor.

Transcrierile interviurilor obținute au fost supuse unei analize tematice. Acesta presupune, conform lui Chenail (2008) categorizarea, sumarizarea și reconstituirea datelor având scopul de a evidenția aspectele esențiale și de a le transpune în modele reprezentative. Segmentarea și categorizarea datelor a fost realizată prin codarea tematică. În procesul de analiză ne-am focusat pe relevanța temelor în raport cu cele de cercetare, dar și pe relația și intensitatea acestora între anumite categorii. În ceea ce privește codurile folosite în analiză, acestea au fost generate de către subsemnata pe baza literaturii de specialitate, urmând ca acestea să fie completate și modificate prin generarea unor coduri noi care au reieșit din analiza textelor. Codarea este un proces continuu în urma căruia cercetătorul identifică, organizează și sistematizează ideile, conceptele și categoriile descoperite în datele culese. Codificarea a fost generată prin identificarea evenimentelor potențial interesante, a caracteristicilor lor, a frazelor, a comportamentelor, respectiv a etapelor procesului studiat, detectate în mesajele persoanelor interviuate și distinse cu etichete (Benaquisto, 2008). Analiza a fost facilitată de utilizarea programului de analiză calitativ numit Qualitative Data Analysis Miner 3 (QDA Miner 3). Avantajul folosirii acestui soft constă în posibilitatea gestionării unor cantități mari de date, permițând rigurozitatea și transparența procesului de analiză.

Principalele teme identificate au fost stabilite pe baza a conceptelor teoretice folosite, identificându-se 7 teme secundare și 11 categorii operaționalizate cu ajutorul a 117 de coduri, prezentate în Anexa 3 a lucrării.

Prezentarea lotului de cercetare:

I. Primul grup de cercetare a fost compus din specialiști care oferă asistență victimelor traficului de persoane (asistenți sociali, psihologi sau alți specialiști care au realizat în momentul interviului activități de sprijin și asistență psiho-socială). În această categorie au fost realizate în total 45 de interviuri, din care 31 au fost oferite de reprezentanți ai autorităților publice locale și regionale și 14 de reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale.

II. Grupul persoanelor cu experiență de victimizare a fost interviuat în perioada 2008-2013, când au fost realizate interviuri cu 37 de persoane victime ale traficului de persoane în scop de exploatare sexuală și 6 cu aparținătorii (4 mame, un tată și o soră care și-au însoțit aparținătorii și au acceptat să își relateze experiențele).

Toate victimele interviuate erau beneficiarii unor programe de asistență psihosocială și/sau juridică sau, în calitate de victime ale traficului de persoane în scop de exploatare sexuală, erau în faza de monitorizare. De asemenea, toate colaboraseră cu sistemul de justiție penală. Interviurile au fost efectuate în 10 localități din țară (Cluj, Turda, București, Timișoara, Mediaș, Alba Iulia, Târgu-Mureș, Satu Mare, Giurgiu și Galați). Locațiile oferite pentru realizarea interviurilor erau camerele de consiliere ale organizațiilor nonguvernamentale sau birourile instituțiilor (DGASPC-uri: Satu Mare, Mediaș, Giurgiu, Centre regionale ANITP: Cluj, Alba, Târgu Mureș, ONG-uri: ADPARE – București, Generația Tânăr – Timișoara, AFIV-ARTEMIS – Cluj-Napoca) și într-un singur caz tânărul interviuat a optat pentru realizarea interviului în propria ei locuință⁴. Pentru selectarea respondenților victime au fost folosite mai multe filtre:

1. Filtrul ofertanților de servicii, care au evaluat cazurile lor aflate în asistență și au contactat beneficiarii care, după părerea profesioniștilor, corespundea cerințelor cercetării;
2. Filtrul beneficiarilor contactați, care la rândul lor au apreciat dacă corespund sau nu criteriilor cercetării;

---

⁴ Tânărul interviuat a optat în favoarea acestei modalități de realizare a interviului deși există alternativa de a veni la sediul DGASPC din reședința de județ, sau într-o instituție cum ar fi școala, primăria sau biserica în satul ei. În casa ei am avut posibilitatea de a sta într-o cameră separată, fără ca să fim deranjați de aparținătorii care îi cunoșteau experiența ei de trafic și au colaborat în crearea condițiilor necesare interviului.

3. La acestea s-a adăugat și filtrul autoarei, care după realizarea și transcrierea interviurilor ca primul pas al analizei a evaluat îndeplinirea criteriilor statutului de victimă a traficului de persoane în scop de exploatare sexuală.

Din totalul de 37 de interviuri, după o primă analiză, un caz a fost redefinit de către autoare și folosit numai la analizarea caracteristicilor racolatorilor/traficantilor deoarece elementele istoricului prezentat s-au potrivit mai mult cu racolatorul decât cu victima. Astfel, în continuare, la descrierea grupului persoanelor cu experiență de victimizare prin trafic de persoane vom calcula cu 36 de cazuri.

Datele importante personale ale victimelor intervievate sunt prezentate în tabelele nr. 2 și 3. După cum se vede și în aceste tabele, în subgrupul victimelor au participat 24 de etnie română, 10 de etnie rom și 2 de etnie maghiară. În ceea ce privește vârsta victimelor, puțin mai mult de jumătate (18 persoane) au fost racolate ca minore, 6 dintre ele mai mici de 15 ani (în tabelul 1, Racolare 1).

În 4 cazuri victimele au fost retrafficate. În cazul lor, la a doua racolare 2 au fost minore și 2 au fost majore (în tabelul 1, Racolare 2). În momentul interviurii majoritatea (31 de victime) au fost majore.

Etnie	Vârsta	Nr. la prima racolare	Nr. la a 2a racolare	Vârsta la interviu / nr. de pers.	Nivel educație / nr. de pers.	Nr. întâlnirilor pentru realizarea interviurilor / nr. de pers.			
Român	24	12-15	6	1	fr	2	1 întâlnire	1*28pers.	
Rom	10	16-17	12	1	5	1-4	3	2 întâlniri	2*8pers.
Maghiar	2	18-20	8	1	15	5-8	12		
		21-33	8	1	16	9-12	16		
						profesional	1		
						universitar	2		
Total	36		34	4			36	Total întâlniri	44

Tabel 1. Tabel de frecvență privind datele personale ale victimelor intervievate: etnia, vârsta, numărul de interviu, nivelul de educație

Ca și nivel de educație a victimelor, la momentul racolării 5 persoane aveau 4 clase absolvite, iar alte 12 au finalizat cel mult 8 clase. În ceea ce privește pe cele care au fost școlarizate în sistemul de învățământ liceal, multe au întrerupt școala din cauză că au fost trafficate. Rile unde victimele au fost exploatare reflectă varietatea prezentată în rapoartele oficiale (ANITP, 2011, 2012, 2013, Eurostat, 2014) cu

observația că aproape jumătate dintre acestea au fost exploatare în străinătate, iar dintre cele traficate în străinătate, cele mai multe persoane au fost în Italia și Spania (tabelul 2).

Țara de exploatare/ nr. de persoane			Loc de exploatare/ nr. de persoane		Perioada de exploatare / nr. de persoane	
	prima	a doua				
România	14	4	Stradă	12	1 zi - 3 săptămâni	7
Italia	7	2	Club	7	1 lună - 3 luni	4
Spania	4	1	apartament	6	4 luni - 6 luni	6
Fransa	2		locuința clienților	2	8 luni - 12 luni	9
Anglia	1		stradă, apartament	2	13 luni - 42 luni	8
Austria	1		stradă, hotel	2		
Elveția	1		bar	1		
Grecia	1		hotel	1		
Irlanda	1		vitrine	1		
Olanda	1					
Suedia	1					
Germania	0	1				
Turcia	0	1				
Tentativ	2					
Total	36	9		34		

Tabel 2. Tabel de frecvență privind datele personale ale victimelor intervievate: țara de destinație, locația și perioada de exploatare

Diversitatea experiențelor lotului de cercetare în exploatare este reflectată și de perioadele de exploatare: 7 persoane au fost captivate între o zi și 3 săptămâni, 4 persoane între una și 3 luni, 6 persoane între 4 și 6 luni, și cele mai multe pe o perioadă mai lungă de o jumătate de an: 9 persoane au fost menținute ca victime între 8 și 12 luni, iar 8 persoane între 13 și 42 de luni. În privința numărului de experiențe de trafic, am intervievat 2 tentative de trafic, 4 cazuri de revictimizare și 5 cazuri în care putem vorbi de vânzări multiple (persoanele nici nu au reușit să evadeze între două vânzări).

Derularea activităților de interviu a victimelor

Conform recomandărilor generale în cercetarea fenomenelor traumatizante, respondenții au avut posibilitatea de a alege limba (română sau maghiară) în care le este mai ușor să se exprime și să fie sau nu asistate în timpul interviurilor de către alte persoane de suport. Dintre cele care au optat pentru a fi asistate, 1 persoană a ales-o pe

mama ei, iar alte 7 persoane au ales-o în această postură pe consilieră lor de la serviciul care a mediat întâlnirile între persoanele intervievate și subsemnata, operatoarea interviurilor.

Potrivit regulilor etice de cercetare, colegii de la serviciile intermediare au fost informați despre cercetare, în prealabil discutând ei cu clienții lor despre participarea în acest demers. Înainte de interviu, respondenții i-au dat consimțământul lor scris cu privire la interviu și înregistrarea discuțiilor (în cazul victimei analfabete consimțământul a fost citit și de către consilieră și a fost semnat de respectiva, pentru conformitate). Operatorii de interviuri au rămas accesibili pentru victime în vederea eventualelor întrebări legate de cercetare.

Capitolul 5 conține rezultatele cercetării de față, structurate pe patru subcapitole. 1. Ca primul pas al analizei datelor rezultate din interviuri am studiat informațiile referitoare la fenomenul traficului sexual în România și am descris fazele traficului, așa cum a rezultat din cele relatate: racolare, transportare, exploatare și evadare (cu posibilitatea de „retraficare”). 2. După această analiză descriptivă trecem la identificarea factorilor de vulnerabilitate care acționează la nivel societal, comunitar având efect asupra fenomenului în general. 3. Pentru a evidenția eterogenitatea populației de victime am efectuat o analiză bazată pe teoriile oportunității reușite și creionăm 7 subcategorii, clustere ale victimelor traficului sexual unde factorii relaționali și individuali se arată și se manifestă diferit, dar ale căror interferențe conduc la creșterea riscului de victimizare în prezența unui traficant motivat. 4. În urma studierii literaturii de specialitate și a informațiilor găsite în urma prezentei cercetări am generat un model pe care l-am numit **model dinamic integrat al vulnerabilității la victimizare prin trafic sexual** și care este prezentat în ultima parte a acestui capitol.

Datele cercetării noastre au pus în evidență că la nivelul specialiștilor intervievați dar și al victimelor traficului există un ansamblu de cunoștințe despre fazele și factorii traficului de persoane în vederea exploatarei sexuale. Așa cum am demonstrat în prezenta cercetare, el poate fi explorat și fructificat în interesul elaborării de noi modele teoretice privind acest fenomen criminal, dar și în interesul unei mai bune înțelegeri a punctelor nodale de intervenție în vederea combaterii sale.

În ceea ce privește evoluția fenomenului, majoritatea specialiștilor intervievați au declarat că în ultimii ani a crescut mult nivelul traficului intern, raportul între traficul extern și transfrontalier s-a egalizat, tot mai multe victime sunt exploatate sexual în România, fapt confirmat și de statisticile oficiale (ANITP, 2013). În ceea ce privește răspândirea fenomenului, deși statisticile oficiale arată o descrescere a numărului de victime identificate și traficate în anul 2011 față de 2010 dar și în anul 2012 față de 2011 (ANITP, 2013), majoritatea specialiștilor consideră că fenomenul se răspândește din ce în ce mai mult. În perioada în care am derulat cercetarea, principalele țări de destinație au rămas Italia și Spania, confirmat atât de specialiștii intervievați, cât și de statisticile oficiale (ANITP, 2011). Urmează Franța, Olanda, Germania, Austria, Grecia, Marea Britanie, Cipru, Croația și în ultimul timp Țările scandinave, la care se adaugă și țări extracomunitare, cum ar fi cele aparținând fostei Iugoslavii sau chiar Japonia.

Conform interviurilor cu specialiștii și cu victimele a reieșit faptul că în cazul exploatării prin multiple vânzări sau exploatare, în multiple locații, rutele folosite de traficanți pentru exploatarea unei persoane nu sunt neapărat unidirecționale din țara de origine (România) spre țara de destinație ci pot să arate o dinamică circulară: victimele sunt fie exploatate în România, după care în străinătate și iarăși în România.

Analiza literaturii de specialitate, coroborată cu rezultatele analizelor interviurilor cu specialiști, victime și aparținători conturează factorii principali care influențează numărul victimelor identificate: nivelul de informare al populației întregi și conștientizarea caracteristicilor fenomenului, funcționarea sistemului de combatere și de protecție, care asigură capacitatea identificării cazurilor; gradul de stabilitate a serviciilor de protecție/asistență; colaborarea sistemului de control, de protecție și de justiție; sprijinul din partea factorilor de decizie și a instituțiilor care coordonează politicile sociale; nivelul de competență a profesioniștilor care gestionează cazurile; și capacitatea de control exercitat împotriva traficanților. O altă categorie de factori care poate distorsiona evaluarea fidelă a prevalenței fenomenului are legătură cu lipsa unei colaborări internaționale. Din acest motiv, nu există o bază europeană/mondială de date. Printre informațiile de încredere de către autoritățile din țară nu sunt incluse decât informațiile referitoare la victime și infractori cu cetățenie română și lipsesc unele cazuri/dosare care sunt în evidența țărilor de destinație. Un alt obstacol pentru a aduna

informații reale constă în reticența persoanelor exploatare de a se considera victime și de a cere sau a accepta ajutor.

Aderarea României la Uniunea Europeană constituie un moment de schimburi decisive în ceea ce privește evoluția fenomenului prin obținerea dreptului la liberă circulație pentru cetățenii României dar și prin libera circulație a cetățenilor comunitari în România. Implicit, a avut loc o reconsiderare a procesului de trafic de persoane de la racolare, transportare, exploatare și până la specularea diferențelor de legislație privind prostituția, metodele devenind mult mai rafinate. Din interviurile reiese că numărul membrilor rețelelor de traficant este mai mic comparativ cu perioada 2000-2005. Un astfel de grup cuprinde 2-4 persoane, de obicei fiind parte din aceeași familie. Aceasta stare de lucruri trebuie pusă în legătură cu îmbunătățirea cooperării internaționale/europene pentru combaterea traficului și îmbunătățirea legislației internaționale, europene și românești care încriminează traficul de persoane și întreprinderile de prevenire. Rolurile în cadrul rețelelor de traficant sunt bine definite, bărbații sunt adesea masca în persoane cu rol protector, femeile pot fi matroane sau racolatoare, dar ele se ocupă și de controlul asupra comportamentului victimelor „în timpul de lucru” și au rol activ în racolare clienților care caută servicii sexuale (în stradă și în baruri).

Analizând factorii de vulnerabilitate, rolul sărăciei persistă în creșterea nivelului de risc la racolarea pentru traficul de persoane în vederea exploatareii sexuale. Cei care provin din zone sau familii care trăiesc sub nivelul de subsistență suferă cele mai grave forme ale exploatareii. Nivelul material scăzut este asociat și cu alți factori de risc, cum ar fi abandonul școlar, consumul de substanțe în familie sau în cercul de cunoștințe, existența violenței și proximitatea infracționalității, ale căror efecte cresc exponențial vulnerabilitatea.

Corupția, discriminările (etnice și de gen), lipsa sau limitele oportunităților de integrare și de realizare pe piața muncii, atitudinea superficială sau neglijentă a celor cu atribuții în combaterea fenomenului sau în acordarea de asistență din rețeaua de protecție socială (protecția copilului, a celor în dificultate) au efect negativ general asupra tuturor categoriilor socio-economice.

Pentru a aduna informații actuale despre fenomenul traficului am procedat la analiza detaliată a datelor interviurilor privind fazele traficului de persoane. Prima fază

reprezentând racolarea, rezultatele întresc acele semnaluri care indică o varietate mare a metodelor de racolare (Aninoanu, 2012, Gavrilă și Tima, 2009, Arpinte și Creu, 2007, Yea, 2005 Vocks și Nijboer, 2000). Ca un mic progres, s-a constatat că, în cadrul metodelor de racolare, formele extreme de violență se folosesc ceva mai puțin, dar au crescut modalitățile de racolare care recurg la forme subtile de manipulare, fără a folosi forța directă. Violența fizică apare mai mult în faza de exploatare.

Ca și strategiile de racolare noi am identificat rătăcirile, oferta de muncă, oferta îngrijirii, oferta atingerii bunăstării materiale, a autonomiei financiare și anturaj de „elit”, oferta de muncă cu speranța creșterii unei relații de cuplu și construirea planului de viitor pentru un cuplu deja format. Inițierea contactului cu victima potențială se realizează în mare majoritate a cazurilor față în față, dar apar și cazuri în care sunt folosite canalele virtuale de către racolatori sau telefonul. Modul de contactare prin intermediul internetului se realizează prin rețelele de socializare sau prin platformele de mediere a locurilor de muncă. În privința racolirii prin oferta de muncă, aceste situații deseori apar printre ofertele reale, aplanând, astfel, vigilența victimelor posibile.

Faza de transportare a victimelor este facilitată de gradul ridicat de libertate de mișcare a cetățenilor români. Ca urmare, nici traficanții, dar nici victimele/imigranții nu sunt presăși de a alege trasee sau metode riscante de trecere a frontierei. Majoritatea trec granițele noastre și a celorlalte țări traversate în condițiile legale. În situația minorilor, ai căror părinți nu și-au dat acordul în fața unui notar, traficanții fie procură acte false, fie au legături cu persoane aflate la graniță, acestea fiind mituite. Astfel, contra unei sume de 20-50 Euro, minorii pot trece frontiera fără ca actele lor să fie verificate.

Pe baza interviurilor cu specialiștii și cu victimele, cele mai multe victime identificate în România sau în străinătate au fost exploatate în stradă (outdoors) dar pare să existe exploatare sexuală prin trafic într-o mare varietate de forme, locații (indoors) și țări de destinație. Pentru a menține victimele în starea de exploatare, traficanții își arată creativitatea și capacitatea lor de adaptare la diferite contexte și constrângeri. În analiza relației de exploatare am recunoscut multe elemente deja cunoscute din cercetarea relațiilor violente de cuplu sau din studierea comportamentelor persoanelor abuzive de tipul antajului, violenței fizice, al alternării

comportamentului violent cu cel de alintare sau de atenție, al constrângerii financiare, al control excesiv și manipulării emoționale (Forward, 2014, Simon, 2009).

În privința fazei evadării, a reieșit că victimele au reușit să iasă din situația de exploatare fie cu ajutorul forțelor proprii (așa cum s-a întâmplat în momentul oportun), fie cu ajutorul unui client, fie cu ajutorul forțelor de ordine. În cele mai multe cazuri a fost nevoie de mai multe dintre aceste elemente: curajul de a risca cerând ajutorul unui client, neștiind dacă nu cumva este un colaborator/prieten al traficantilor sau ajutorul familiei care acționează de acasă. În paralel cu acțiunile venite din exterior, victima are întotdeauna un rol activ în propria sa eliberare (de exemplu, ea trebuie să participe la o întâlnire prestabilită și să spună cu voce tare că este înutată cu forță și ar dori să scape deoarece numai în această situație pot polițiștii să intervină). Am reușit să surprindem și câțiva factori care ușurează evadarea: cunoașterea limbii sau existența persoanelor de susținere care vorbesc limba maternă a victimelor (dacă au ajuns în faza de denunț, în străinătate, fiecare victimă a beneficiat de translator); asumarea riscului de către victimă și perseverența în căutarea posibilităților de evadare; răspunsul prompt și clar al autorităților la solicitarea victimelor; existența a cel puțin a unei persoane de sprijin; acțiuni, rații ale poliției.

În analiza vulnerabilității la nivelul societal și comunitar am construit trei categorii de factori: economici, legali și atitudinali (valori, tradiții și atitudini societale).

1. Factorii economici se referă la sărăcie și lipsa oportunităților, probleme legate de locurile de muncă și salarii, sistemul educațional și politicile deficitare de formare profesională;
2. Factorii legali cuprind deficiențele legislative și ineficiența în aplicarea legii privind tragerea la răspundere a traficantilor care au comis faptele și privind asigurarea drepturilor victimelor prevăzute de lege, dreptul la protecție, informare și asistare; un alt factor legal deosebit de important care favorizează traficanții este corupția.
3. Factorii atitudinali, care sunt legați de valori, tradiții, discriminare de etnie și gen, acceptarea și chiar promovarea cumpărării și vânzării serviciilor sexuale.

Prin utilizarea analizelor cluster am conturat existența a 7 tipuri de victime a căror vulnerabilitate poate să fie descrisă din prisma teoriilor oportunității în jurul

conceptelor de traficantului motivat, întocmit congruent și supraveghere deficitar prin existența sau inexistența factorilor de risc relațional și individual.

Grupul victimelor nevoia de ajutor poate să fie descris ca fiind bazat pe istoricul persoanelor fără adpost, cu probleme mintale sau alte boli, fără experiența de a avea relații de atașament pozitiv pe parcursul vieții. Relațiile interpersonale sunt caracterizate mai mult de violență, abuzuri sau neglijență. Cei din acest grup de victime nu beneficiază nici de suportul instituțional, au nivel de educație foarte scăzut. Vulnerabilitatea lor constă în gradul mare de expunere la infracțiuni, lipsa abilităților de viață, consumul de substanțe, comportament sexual riscant. Traficantul motivat al acestei categorii folosește metoda oferirii mâncării, adăpostului sau a posibilității de a se spăla.

Grupul victimelor care sunt exploatare în familie: reprezentantele minore ale acestui grup sunt exploatare de părinți sau tutori (formali sau informali) și cele majore sunt exploatare de soți sau concubini. Aceste cazuri pot fi prezentate cel mai plauzibil prin termenii abuzului sexual (și nu numai) asupra copilului și violenței domestice. În aceste cazuri, făptuitorii provin din mediul cel mai apropiat victimei, sunt cei care ar trebui să ofere supravegherea sau protecția împotriva victimizării. Caracteristic cazurilor de violență în familie, relațiile interpersonale din afara familiei se pot crea foarte greu de către victime, astfel că existența suportului din partea celor din jur este deficitară. Vulnerabilitatea victimelor poate să fie descrisă prin consecințele abuzului în familie (ambivalența față de exploatare, neîncrederea în ansa de a schimba soarta lor spre mai bine, speranța că situația se va rezolva de la sine și agresorul se va schimba). Traficantul motivat aici este agresorul familial, care pare să fie implicat și în exploatarea altor femei, fete sau în comiterea altor infracțiuni: furturi, tâlhării, violențe corporale. Este important de menționat aici că existența familiilor interlope, unde o parte din membrii familiei sunt exploatare (bărbații și femeile mai în vârstă) iar ceilalți exploatare (copiii și femeile mai tinere).

Grupul victimelor refugiate din relații violente este un grup asemănător celor prezentați anterior, cu victime minore și majore. Diferența de bază este că aici membrii familiei nu sunt în legătură și nu intră în contact cu rețeaua de traficant. În acest caz există violență în familie, ceea ce pune amprenta asupra vieții victimelor; ele dorind foarte tare să scape din aceste împrejurări și asumă metode de evadare riscante

prin care ajung să fie racolate. Supravegherea este deficitară din cauza relațiilor abuzive. Aici apar și elemente cu rol de resurse: cel puțin o persoană cu care s-a avut o experiență de atașament pozitivă și care experiența este interpretată ca și o resursă internă în dorința de a-și schimba viața spre bine. Aspirațiile legate de evadare și câștigarea libertății de unele singure s-au dovedit a fi un factor de risc major în prezența unui făptuitor motivat, dacă nu au fost susținute de alte resurse. Traficantul motivat, în aceste cazuri, acționează cu reușită în ipostaza „prietenei de încredere”, care, prin oferirea unui loc de muncă și sprijinului emoțional, le abordează pe potențialele victime.

Grupul victimelor inovatoare social. Termenul de inovator social este preluat din lucrările lui L. Z. Roșu și colaboratorii săi (L. Z. Roșu 2001, L. Z. Roșu și Alexandru, 2003) și reflectă caracterul activ al unora dintre potențialele victime, care, cu toate că situația lor este precară, doresc îmbunătățirea situației lor și se mobilizează în acest sens, în contrast cu cele care aleg resemnarea în raport cu condițiile de viață date. Există aici două subgrupuri: cele care au o situație relativ bună, dar doresc să-și crească nivelul de trai și cele care trăiesc în sărăcie, câteodată sub nivelul subsistenței. În ceea ce privește caracteristicile supravegherii, în cazul acestei grupe simțim relații mult mai bune de familie, legături și atașamente pozitive dar nu atât de strânse încât să oprească pe victima potențială în realizarea unui plan de migrație. Dacă fiind faptul că membrii acestui grup s-au consultat cu familia fără să sesizeze nici ei semnalele în el ciunii, putem să ne gândim la un caracter de vulnerabilitate și la membrii familiei în ceea ce privește capacitatea analizei unei oferte de muncă. Altfel spus, capacitatea de a lua o decizie pe baza unor calcule cost – beneficii, riscuri – oportunități. Traficanții motivați aici sunt de toate tipurile de la „prieteni de familie” la firme de mediere și acționează prin intermediul ofertelor false de muncă.

Grupul victimelor rătăcite, dezrădăcinate se poate descrie prin supraveghere familială sporadică, istoric de viață compus din secvențe petrecute cu diverși membri de familie sau prin înlocuire: o perioadă la mama, o perioadă la bunici, la o soră, la o prietenă, iar și la bunici etc., după care stau la prieteni mai apropiați sau mai puțin apropiați. Deseori tații abandonaseră familia, iar mamele intrau în relații noi, în cadrul cărora copiii (din căsătorii sau relații anterioare) erau considerați ca fiind o povară. Tinerii ajung să se rătăcesc prin locuințele cunoscuților, fug de acasă ori sunt alungate. Vulnerabilitatea tinerilor din această grupă constă în abandonul colar (până

la clasa a 8-a), dezinteres față de educație, formare sau carieră profesională. Astfel ele mult timp liber nestructurat pe care încearcă să îl umple cu „plimbări în ora”, cu așteptări ireale legate de relații de cuplu și de întemeiere a unei familii. Un alt factor de risc aparținut constă în proximitatea persoanelor sau a grupurilor infracționale, prin care crește gradul de expunere a tinerelor. Traficantul motivat în general reacționează la aspirația la o relație de iubire „ca-n povești” sau la aspirația la părinți grijulii. Conform acestor planuri racolatorii sunt ori indivizi ori perechi.

Grupul victimelor rebele cuprinde tinere care provin din familii „bune”, cu ambii părinți prezenți (în cazul în care au divorțat, părinții s-au reconstituit), fără probleme majore legate de condițiile de locuit sau locuri de muncă. Câștigul și nivelul de educație, părinții au pregătire profesională (de la o meserie până la studii superioare), sunt integrați pe piața muncii și sunt apreciați în comunitate. În privința supravegherii deficitare în această categorie apar părinți ocupați, care, din cauza programului de lucru nu acordă timp și atenție destulă fetelor. Regulile din familie sunt ori foarte stricte și severe ori sunt foarte permissive. Fără ajutor din partea părinților, tinerele, în ambele situații, se declară a fi neglijate (emoțional). Relația cu părinții nu este una firească. Frecvent, în aceste familii apar manifestări de discriminare a fetelor față de băieți (care primesc mai mult atenție, alintare și libertate). Conflictele, tensiunile din familie sunt tratate superficial. Vulnerabilitatea individuală a tinerelor provine din dorința lor de a se autorealiza precoce, fără ca să dețină capitalul financiar, uman și informațional pentru realizarea aspirațiilor legate de independență și bunăstare. Pe plan individual mai apar factorii referitori la comportamente de căutare a senzațiilor, sursă subiectivă, lipsa suportului real al unui adult, disponibilitate spre încălcarea normelor, consum de substanțe și atracția mirajului lumii „mondene”. Traficanții motivați par să fie cei cu experiență, cu experiență în abordare manipulativă și cei care caută întotdeauna frumoase, tinere și educate pentru a le exploata în industria de lux sau mai luxoașă a sexului.

Ultimul grup descris în urma analizelor interviurilor este **cel al victimelor altui ti riscanți**. Expresia se referă la acele tipuri de acțiuni aparent sau realmente altruiste, care cresc nivelul de expunere a potențialei victime în proximitatea unui traficant motivat. Reprezentanții acestei categorii provin din familii unde ajutorarea și sacrificarea proprie pentru binele celuilalt este valorizată. Deseori se găsesc persoane bolnave în familie a căror îngrijire revine și copiilor, fără însă să preia

responsabilitatea totală a îngrijirii. Cercul de prieteni tinde să le exploateze și el. Vulnerabilitatea individuală provine în primul rând din dorința de a ajuta pe ceilalți, de a fi de folos, de a se comporta politicos, fără să contrazică pe ceilalți. Traficanții motivați se bazează pe aceste tendințe „salvatoare”, prezentând o situație în care o prieten sau cineva cu care are o relație mai personală se prezintă într-o situație în care trebuie „salvat” de posibila victimă și astfel aceasta este atrasă în proximitatea infractorilor.

Considerăm că prin construirea acestor tipologii putem să contribuim la o mai bună alegere (și) a cazurilor considerate „atipice” de către specialiști sau comunitate. Astfel ne ajută în regândirea sistemului de identificare și de asistare a victimelor pentru a elabora strategii care ajută să atragem cât mai multe persoane victimizate către asistență. Specialiștilor care lucrează în serviciile respective oferim un ajutor substanțial în găsirea liniilor de intervenție adecvate nevoilor victimelor.

În ultima fază a analizei am generat un **model dinamic integrat al vulnerabilității**, construit pe baza elementelor traficantului motivat, al supravegherii deficitare și al întregii congruențe. Analiza prezentată în capitolul anterior a strategiilor de racolare și prezentarea profilului victimologic al persoanelor exploatare arată că existența concomitentă a celor trei elemente este criteriul minim dar rareori suficient pentru comiterea eficientă și meritabilă a racolării.

În modelul elaborat am diferențiat trei faze ale racolării:

În prima fază, cea a vulnerabilității, interacțiunea dintre întregul congruent, traficantul motivat și supravegherea deficitară creează starea de vulnerabilitate și posibilitatea comiterii racolării unei persoane pentru a fi exploatare sexual.

Caracteristicile persoanei motivate să devină traficant

**I. POTENȚIAL TRAFICANT
MOTIVAT**

Informatori

II. POSIBILĂ ȚINTĂ CONGRUENTĂ

III. SUPRAVEGHERE NEADECVATĂ SAU DEFICITARĂ

Satisfac ie, atractivitate

Caracteristici, calități, abilități care sunt dorite de către infractorul potențial și pe care el vrea să le obțină sau să folosească de ele

Acestea depind de:

- Caracteristicile specifice și relațiile interlope ale racolatorului
- Ce se cere pe piața sexuală

Vulnerabilitate

Caracteristici individuale care cresc riscul prin limitarea posibilităților de a evita sau de a se opune victimizării

Relații familiale

Lipsa relațiilor de încredere și de suport necesare bunelor funcționări „sănătoase” ale familiei

Abilitățile și atitudinile parentale care conduc la supravegherea inefficientă (neadecvate vârstei, caracteristicilor și nevoilor minorilor)

Relații sociale

Izolarea, marginalizarea persoanelor, proximitatea persoanelor, grupurilor delincvente sau infracționale, norme care promovează comportamentul delictiv

În faza a doua (vezi figura 1) traficanții motivat nu numai observă și selectează victima pe baza atractivității, vulnerabilității și supravegherii deficitare dar și o influențază / manipulează în mod activ pe aceasta în vederea creșterii atractivității și vulnerabilității și în vederea limitării supravegherii (familiale și comunitare). În actele de manipulare, răcolatorii folosesc desigur informatori, care, de obicei, sunt persoanele de încredere ale victimelor.

Faza a III-a reprezintă acțiunea de **racolare**, în care victima este prinsă în rețeaua de traficant. Aici, toate cele trei elemente de bază ajung să fie subordonate intereselor traficantului, într-o relație de victimizare a întregii vizate.

Această configurație rămâne valabilă până la **faza de evadare**, în care vor reveni acele capacități ale victimei care îi cresc din nou reziliența în fața victimizării și fac posibil renunțarea la iluzii, fuga de traficant, eventuala mărșă împotriva acestuia, participarea ei la programe terapeutice și apoi posibilă revenire în propria comunitate și familie.

Modificări pot interveni și la nivelul traficantului, care uneori, după racolare, nu intenționează să exploateze personal victima, ci să o transfere, sau vândând-o către un alt traficant proxenet. Astfel de schimbări vor produce inevitabile schimbări la nivelul dinamicii factorilor de protecție și de vulnerabilitate ai victimei. Interacțiunile menționate mai sus s-au dovedit a fi importante și în evadare. Oricare dintre cele trei elemente s-a schimbat, a avut un efect și asupra celorlalte, putându-se ajunge la întreruperea exploatarei. Cum prezintăm în subcapitolul lucrării, în care am descris faza de evadare, am reușit să surprindem câțiva factori care ajută evadarea. Aceștia pot fi grupați în jurul celor trei elemente ai modelului, reprezentat în cele ce urmează în trei variante posibile ale căilor de evadare.

Originalitatea acestui model constă în folosirea teoriilor încă neaplicate în analiza teoretică a traficului de persoane. Ne oferă o înțelegere a vulnerabilității prin prisma interacțiunilor mai multor actori și evidențiază racolarea ca și un proces derulat în timp.

Modelul dinamic integrat ne aduce și beneficii practice. Scoate la lumină importanța persoanelor informatoare, a căror existență și rol în procesul de traficare este și sarcina specializatorilor din domeniul social. De multe ori aceste persoane rămân

invizibile în procesele penale. Totuși ele trebuie luate în calcul în evaluarea pericolozității situației victimelor după evadare pentru a putea elabora planuri de protecție eficiente. Acest model scoate la lumină și dinamica creșterii legăturii între victimă și racolator / traficant care poate să ne indice direcția de intervenție psihologică în consilierea sau terapia victimelor și a familiilor lor.

Descrierea procesului de racolare, împreună cu categoriile prezentate pot fi folosite și pentru elaborarea activităților de prevenire a victimizării. Aceste activități pot fi ajustate caracteristicilor categoriilor vizate.

Rezultatele cercetării sunt inovatoare, în primul rând, pe plan teoretic, folosind o perspectivă încă neexperimentată în România dar nouă și în mediul academic internațional în ceea ce privește analiza fenomenului traficului de persoane. Aceste rezultate și modelul generat poate să aducă beneficii practice, ajutând la o mai bună alegere a profilului victimelor. Fără cunoașterea acestui aspect, nu putem acționa nici pentru protecția, nici pentru asistența victimelor. Ba mai mult, fără aceste date, sistemul de justiție reușește doar în mică măsură să combată fenomenul. Datele culese ne permit să abordăm victimele bazându-ne pe caracteristicile și nevoile lor specifice, fără o tipizare simplificată a caracteristicilor victimelor exploatare sexuale.

Capitolul 6 al lucrării prezintă concluziile finale, recomandările, limitele cercetării și creionează viitoarele linii de cercetare.

Datele cercetării au pus în evidență că la nivelul specialiștilor intervievați dar și al victimelor traficului există un ansamblu de cunoștințe despre fazele și factorii traficului de persoane în vederea exploatare sexuale. Așa cum am demonstrat în prezenta cercetare, el poate fi explorat și fructificat în interesul elaborării de noi modele teoretice privind acest fenomen criminal, dar și în interesul unei mai bune alegeri a punctelor nodale de intervenție în vederea combaterii sale.

O coeziune socială ridicată poate avea un efect de protecție împotriva exploatare sexuale (chiar dacă sunt prezenți alți factori de risc). Acest fapt ne indică stringența de lucru în asistență și în programe de reintegrare pe lângă nivel individual și la nivelul familial/relațional. Avem prea puține instituții, organizații care se ocupă cu consilierea și asistarea familiilor (centre pentru familii). Chiar dacă nu se înființează

servicii noi, în cele existente este nevoie de întărirea abordării vulnerabilității și la nivelul familiei.

Analiza literaturii de specialitate, coroborată cu rezultatele analizelor interviurilor cu specialiști, victime și aparținători conturează factorii principali care influențează numărul victimelor identificate: nivelul de informare al populației și conștientizarea caracteristicilor fenomenului, funcționarea sistemului de combatere și de protecție, care asigură capacitatea identificării cazurilor; gradul de stabilitate a serviciilor de protecție/asistență; colaborarea sistemului de control, de protecție și de justiție; sprijinul din partea factorilor de decizie și a instituțiilor care coordonează politicile sociale; nivelul de competență a profesioniștilor care gestionează cazurile; și capacitatea de control exercitat împotriva traficanților.

O altă categorie de factori care poate distorsiona evaluarea mai reală a prevalenței fenomenului are legătură cu lipsa unei colaborări internaționale, care are ca rezultat lipsa unei baze europene/mondiale de date. Printre informațiile de încredere din țările din afară nu sunt incluse decât datele referitoare la victime și infractori cu cetățenie română și lipsesc unele cazuri/dosare care sunt în evidența birourilor de destinație.

Din interviuri și analiză rezultă necesitatea elaborării unor programe variate pentru adolescenți: activități de informare și de prevenire, dar și de sprijin pentru formarea deprinderilor de viață autonomă și reducerea riscurilor în relațiile sociale.

Rezultatele ne atrag atenția asupra dificultății de a pune în aplicare drepturile formulate și stipulate în lege. Pentru un plan de asistență realist avem nevoie de o armonizare între normele și serviciile prevăzute de lege pentru categoria victimelor traficului de persoane și serviciile, politicile sociale generale. În caz contrar riscăm ca toate standardele la nivel înalt elaborate să rămână numai pe hârtie.

Conștientizarea și cristalizarea eterogenității populației victimelor exploatare sexuale ne-ar duce la identificarea proactivă a victimelor. Cele 7 categorii de victime necesită acțiuni diferite de prevenire și de intervenție, centrate pe factorii de vulnerabilitate caracteristici respectivei categorii.

Dacă ne gândim la slăbirea factorilor de vulnerabilitate avem nevoie de strategii eficiente legate de tratarea sărăciei (sărăciei obiective și subiective), dar și al

abandonului colar. În aceste privin e dorim s insist m asupra importan ei programelor de „A doua ans ” în educa ie i a dezvolt rii economiei sociale. În privin a dezvolt rii economiei sociale este nevoie i de un sistem legislativ, fiscal care s creasc interesul i motiva ia pentru înfiin area întreprinderilor sociale.

La capitolul prevenire putem s subliniem necesitatea ac iunilor combinate: prevenirea victimiz rii cu prevenirea infrac ionalit ii i con tinentizarea angaja ilor (unde prostitu ia este legalizat) i a beneficiarilor serviciilor sexuale despre fenomen i posibil implicare în infrac iune (în cazul folosirii serviciilor sexuale prestate de victime).

Limitele cercet rii:

Una dintre limitele cercet rii se refer la selec ia lotului de cercetare. Am inclus în studiu numai acele persoane exploatate sexual care au participat la diferite programe de asisten sau de monitorizare. Astfel nu am reu it s afl m istoricul i caracteristicile celor care nu sunt beneficiari ai asisten ei. O alt limit legat de e antionare este reprezentarea slab b rba ilor/b ie ilor în grupul de cercetare. Cu toate c exist mult mai pu ini b rba i/b ie i comparativ cu fetele i femeile care sufer exploatare sexual (Eurostat, 2013, UNODC, 2014) un singur b iat interviuat în cadrul acestei cercet ri este prea pu in pentru a putea analiza i situa ia lor. Asem n tor, lipsesc cazurile exploat rii imigran ilor, categorie mult discutat în materialele elaborate în rile de destina ie. To i subiec ii care au fost exploata i în str in tate au fost racola i înc din ar .

Prin faptul c au fost interviua i speciali tii din asisten i victimele (cu câ iva apar in tori) am ob inut o viziune i o evaluare a fenomenului unilateral . Avem pu ine informa ii din perspectiva trafican ilor i a clien ilor, foarte importante în alc tuirea unei imagini cât mai complexe i reale.

Noi direc ii de cercetare propuse:

La finalul cercet rii consider m c , pentru elaborarea unor metodologii eficiente de interven ie psiho-social i juridic , ar fi interesant de studiat istoricul persoanelor interviuate în perioada procesului de asistare, serviciile de care au beneficiat i efectele acestora. Credem c ar fi interesant verificarea rezultatelor (tipologii, model teoretic) i pe alte categorii de victime: b rba i/b ie i victime ale

traficului sexual, persoane care au suferit și alte tipuri de exploatare (ceretorie, exploatare prin muncă, prelevare de organe), cele care au rămas în mâinile de destinație.

Un alt aspect care ar putea completa modelul construit și rezultatele obținute în cadrul acestei cercetări este completarea ariei de cercetare (și) cu informații despre furtuitori (traficantul motivat), dar și despre piața industriei sexuale.

În continuarea acestei cercetări bazate pe interviuri, ar fi bine să se studieze și atitudinea populației române în privința serviciilor din domeniul industriei sexului (consumul de material pornografic, vizitarea night-cluburilor, a saloanelor de masaj erotic sau solicitarea serviciilor escortelor). O astfel de perspectivă ne-ar lărgi viziunea asupra întregului fenomen și ar mai contribui la înlăturarea tabuurilor cercetărilor sociale.

Cuvinte cheie: trafic de persoane în scop de exploatare sexuală, vulnerabilitate, teorie ecologică, teoria oportunității, factorii de vulnerabilitate, tipologii de victime, model dinamic integrat al vulnerabilității.

BIBLIOGRAFIE

- Agnew, R (1992). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*. 30, 47-87.
- Akee, R., Basu, A.K., Chau, N.H., Khamis, M. (2010). Ethnic fragmentation, conflict, displaced persons and human trafficking: An empirical analysis in Epstein, G.S., Gang, I.N. (Eds.), *Migration and culture: Frontiers of economics and globalization*, Vol. 8 Emerald Group Publishing Limited (2010), 691–716.
- Anderson, B. (2004). *Is Trafficking in Human Beings Demand Driven? A Multi-Country Pilot Study*. Geneva: IOM.
- Anderson, B., O'Connell Davidson J. (2003). *Is Trafficking in Human Beings Demand Driven? A Multi-County Pilot Study*. Geneva: IOM.
- Anino anu, L., László, É., Stoian, G., Ulrich, L., Baldoni, E., Dolente, F., Castelli, V. (2012). *Speran e la vânzare*. Bucure ti: CPE.
- ANITP (2009b). *Aspecte privind fenomenul traficului de femei din România*. Bucure ti.
- ANITP (2007). *Studiu privind accesul victimelor traficului de persoane la serviciile de asisten i protec ie*. Bucure ti.
- Antal, I. i László, É. (2014, in press). *Traficul de persoane în scop de exploatare prin munc în agricultur în România*. Bucure ti: CPE.
- Aprinte, D. i Cre u, M. (2007). *Evaluare rapid privind traficul de persoane în zonele Bucure ti, Constan a, Ia i i Ialomi a*. Bucure ti: Word Vision.
- Aronescu, L. (2010). *Crima orgainzat i problema traficului de persoane în România post-comunist* . Cluj Napoca: Argonaut.
- Aronowitz, A. A. (2001). *Action to prevent child trafficking in South Eastern Europe*. UNICEF.
- Aronowitz, A., Theuermann, G., Tyurykanova, E. (2009). *Analysing the Business Model of Trafficking in Human Beings to Better Prevent the Crime*. Viena: OSCE.
- Arpinte, D i Cre u, M. (2007). *Evaluare rapid privind traficul de persoane în zonele Bucure ti, Constan a, Ia i i Ialomi a*. Bucure ti: Word Vision.
- Arpintie, D., Cace, S., Scoican, N. A. (coord.). (2010). *Economia social în România*. Bucure ti: Expert.

Asocia ia Pro Refugiu (2014). *Serviciile de asisten ̄a acordate victimelor traficului de persoane în România i Norvegia*. Bucure ti: Asocia ia Pro Refugiu.

Augustine, M.C, Wilcox, P., Ousey, G.C., Clayton, R.C. (2002). Opportunity Theory and Adolescent School-Based Victimization. *Violence and Victims, Volume 17, Nuber 2, April* , 233-253.

Ayres, R., Barber,T., Anthias, F., Cederberg, M. (2013). Profiling Female Migrants in Europe: Categories of Difference. in Anthias, F. K.-M., *Paradoxes of Integration: Female Migrants in Europe* (pp. 17-37). New York: Springer Science.

B lan i colab. (2001). *Participarea colii la prevenirea i combaterea traficului de fiin e umane, Material de formare pentru profesori*. Bucure ti: OIM.

Bales, K. (2007). What Predicts Human Trafficking? *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 31:2, 269-279.

Barry, K. (1996). *The Prostitution of Sexuality*. New York: New York University Press.

Barry, K. 1979. *Female Sexual Slavery*. New York: Avon.

Andrees, B. (2008). *Forced labour and trafficking in Europe: how people are trapped in, live through and come out*. Geneva: ILO.

Andrees, B., van der Linden, M. (2005). Designing Trafficking Research from a Labour Market Perspective: The ILO Experience. *International Migration, Volume 43, Issue 1-2*, 55–73.

Benaquisto, L. (2008). Codes and Coding. in Given, L. M. *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods* (pp. 85-88). London: SAGE Publications, Inc.

Bianchi, G., Popper, M., Luksik, I. (2007). *Between Demand And Supply. A regional analysis of four country studies on the supply and demand for sex services and trafficking in Hungary, Poland, Slovakia and Slovenia*. Geneva: IOM.

Bokor, Zs. (2005). Promiszkus úrin b l futóbárcás, futóbárcásból hivatásos prostituált. Technikák a prostituáltak marginalizálására és a nemzeti térb l való kizárására. *Regio, (16) 3* , 47-66.

Bokor, Zs. (2013). *Testtörténetek. A nemzet és a nemi betegségek medikalizálása a két világháború közötti Kolozsváron*. Kolozsvár: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet.

Brunovskis, A. i Surtees, R. (2007). *Leaving the past behind? When victims of trafficking decline assistance*. Oslo: Fafo and Nexus Institute.

Brysk, A. (2011). Sex As Slavery? Understanding Privae Wrongs. *Human Rights Review* , 259-270.

- Bunch J., Clay-Warner, J., Lei, M-K. (2012). Demographic Characteristic and Victimization Risk: Testing the Mediating Effects of Routine Activities. *Crime & Delinquency*, 1-25.
- Butoi, T. i colab. (2004). *Victimologie. Curs universitar. Perspectiva juridic , socio-psihologic i demico-legal asupra cuplului penal victim -agresor*. Bucure ti: Pinguin Book.
- Campani, G., Chiappelli, T. (2013). Trafficking and Women's Migration in the Global Context. In F. K.-M. Anthias, *Paradoxes of Integration: Female Migrants in Europe* (pp. 173-191). New York: Springer Science.
- Cavalieri, S. (2011). Between Victim and Agent: A Third-Way Feminist Account of Trafficking for Sex Work. *Indiana Law Journal*, vol. 86, Iss.4 , 1410-1458.
- Chenail, R. (2008). Categorization. In Given, L. M., *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods* (pp. 72-73). London: SAGE Publications, Inc.
- Cho, S.-Y-, Dreher, A., Neumayer, E. (2013). Does legalized prostitution increase human trafficking? *World Development*, No. 41 , 67-82.
- Cohen, L. E., Kluegel, J. R., Land, K. C. (1981). *Social inequality and predatory criminal victimization: An exposition and test of a formal theory*. *American Sociological Review* vol. 46, 505-524.
- Cohen, L., Felson, M. (1979). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach, *American Sociological Review*, V. 44, 588-608.
- Coy, M., Horvath, M., Kelly, L. (2007). *"It's just like going to the supermarket": Men buying sex in East London*. LONDON: Child and Woman Abuse Studies Unit, London Metropolitan University.
- Dahlberg L.L i Krug EG. (2002) Violence-a global public health problem. In: Krug E, Dahlberg L.L, Mercy J.A, Zwi A.B, Lozano R, (eds.) *World Report on Violence and Health*. Geneva, Switzerland: World Health Organization, 1-56.
- Doezema, J. (2005). Now You See Her, Now You Don't: Sex Workers at the UN Trafficking Protocol Negotiation. *Social & Legal Studies*, 14-61.
- Doezema, J. (2001). Western Feminists' 'Wounded Attachment' to the 'Third World Prostitute'. *Feminist Review*, No. 67, Spring, 16-38.
- Doezema, J. (1999). Loose women or lost women? The re-emergence of the myth of white slavery in contemporary discourses of trafficking in women. *Gender Issues*, Volume 18, Issue 1 , 23-50.
- Dolente, F. (2012). Exploatarea victimelor traficului de persoane de origine român . in Anino anu, L. (coord.), *Speran e, la vânzare* (pp. 111-121), Bucure ti: CPE.

- Dongoroz, V., Kahane, S., Oancea, I., Fodor, I. (1971). *Explicatiile teoretice ale Codului penal roman. Editia 2. Volumul III*. Bucure ti: Editura Academiei Republicii Socialiste România.
- Dragomirescu, D., A., Necula, C. i Simion, R. (2009). Romania: Emerging Market for Trafficking? Clients and Trafficked Women in Romania. In Di Nicola, A., *Prostitution and Human Trafficking: Focus on Clients* (pp. 123-161). Springer Science: New York.
- Dugan, L., Apel, R. (2005). The Differential Risk of Retaliation by Relational Distance: A More General Model of Violent Victimization. *Criminology, Volume 43, Number 3*, 697-729.
- Dugan, L., Rosenfeld, R. i Nagin D., S. (2003). Exposure Reduction or Retaliation? The Effects of Domestic Violence Resources on Intimate-Partner Homicide. *Law and Society Review, Vol. 37, No. 1*, 169 - 198.
- Dworkin, A. (1987). *Intercourse*. New York: Free Press.
- Dworkin, A. (1989). *Pornography: Men possessing women*. New York: Plume.
- El-Cherkeh, T., Stirbu, E., L z roiu, S., Drago, R. (2004). *EU-Enlargement, Migration and Trafficking in Women: The Case of South Eastern Europe*. Hamburg: HWWA, <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/26079/1/re040247.pdf>.
- Ercolani, (2005). *Minorii români din Roma*. CDS – FRCCF – Terre des hommes Lausanne. http://www.frccf.org.ro/wp-content/uploads/Minorii-romani-din-Italia_FRCCF.pdf, accesat la 03.08. 2014
- Ezell, M. E. i Tanner-Smith, E. E. (2009). Examining the Role of Lifestyle and Criminal History Variables on the Risk of Homicide Victimization. *Homicide Studies, vol. 13 no.2*, 144-173.
- Farley, M. (2003). Prostitution and the Invisibility of Harm. *Women & Therapy 26:3-4*, 247-280.
- Farley, M. i Kelly, V. (2000). Prostitution. *Women & Criminal Justice, 11:4*, 29-64.
- Farley, M. (2009). Theory versus reality: Commentary on four articles about trafficking. *Women's Studies International Forum 32*, 311–315.
- Farley, M., Baral, I., Kiremire, M., i Sezgin, U. (1998). Prostitution in five countries: Violence and posttraumatic stress disorder. *Feminism and Psychology, 8*, 415-426.
- Farley, M., Bindel, J., Golding, J., M. (2009). *Men who buy sex. Who they buy and what they know*. London: Eaves.
- Fedor, C.-G. (2013). Domestic Violence- Risk Factor for Trafficking in Human Beings. In C. G. Gavrluiut, *Human Trafficking. Secularization and Public Policy Intervention* (pp. 141-164). Ia i: Institutul European.

- Fehér, L. (1999). Nemzetközi emberkereskedelem. In Forrai J., *Prostitúció - prostitúcióra kényszerítés - emberkereskedelem*. Budapest: N képvisleti Titkárság.
- Fehér, L. (2009). Prostitúció és emberkereskedelem. in Nagy, I. *Szerepvállalások. Jelentés a n k és férfiak helyzetéről* (pp. 211-229). Budapest: TÁRKI- Szociális és Munkügyi Minisztérium.
- Felner, M. (2010). *Traficul de fiin e umane - form modern de sclavie într-o lume vulnerabil*. București: BREN.
- Finkelhor, D. (2008). *Childhood victimization. Violence, Crime, and Abuse in the Lives of Young People*. Oxford: Oxford University Press.
- Finkelhor, D. (2007). Developmental Victimology. The Comprehensive Study of Childhood Victimization. In R. L. Davis, *Victims of crime (3rd ed)* (pp. 9-34). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Finkelhor, D., Asidian, N.,L. (1996). Risk Factors for Youth Victimization: Beyond a Lifestyles/Routine Activities Theory Approach. *Violence and Victims*, 3-19.
- Forward, S. (2014). *Mérgez szül k, 4. kiadás*. Budapest: Háttér kiadó.
- Franklin, C. A, Franklin T. W, Nobles, M. R., Krecher, G.A. (2012). Assessing the Effect of Routine Activity Theory and Self-Control on Property, Personal, and Sexual Assault Victimization. *Criminal Justice and Behavior, Vol. 39, No. 10*, 1296-1315.
- Frunz, M. (2003). Feminismul ca/ i ideologie. *Journal for the Study of Religions & Ideologies, No 6.*, 4-28.
- Gamble, M. (2010). Sexual Exploitation and Abuse of Street Children in Romania: Catalysts of Vulnerability and Challenges in Recovery. *Second Annual Interdisciplinary Conference on Human Trafficking* (pp. 1-26). Lincoln: University of Nebraska-Lincoln, <http://digitalcommons.unl.edu/humtrafconf2/17/>.
- Gârbule, I. (2010). *Traficul de persoane. Practic judiciar comentat, legisla ie conex, doctrin, decizii ale Cur ii Constitutionale, recursuri în intersul legii, jurispruden CEDO*. București: Universul Juridic.
- Gavril, I.G., T ma, A.M. (2009). *Traficul de copii în România: studiu asupra procesului de recrutare*. Buz u: ANITP.
- Gavrilu, C., Mitrea, G. (2013). Individual Security and Social Vulnerability in Human Trafficking. In C. Gavrilu, *Human Trafficking. Secularization and Public Policy Intervention* (pp. 127-140). Ia i: Institutul European.
- Ghin raru, C., van der Linden, M.N.J. (2004). *Trafficking of migrant workers from Romania: Issues of labour and sexual exploitation*. Geneva: ILO.
- Görgényi, I. (2001). *A viktimológia alapkérdései*. Budapest: Osiris Kiadó.

- Gottfredson, D.C. și DiPoetro, S.M. (2011). School Size, Social Capital and Student Victimization. *Sociology of Education*, 84-69.
- Gottfredson, M. R., Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- GRETA. (2012). *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Romania*. Strasbourg.
- Herman, J. (2003). *Trauma és gyógyulás. Az erőszak hatása a családon belüli bántalmazástól a politikai terrorig*. Budapest: Háttér könykiadó.
- Higgins, G.E., Jennings, W.G., Tewksbury, R., Gib, C.L. (2009). Exploring the Link Between Low Self-Control and Violent Victimization Trajectories in Adolescents. *Criminal Justice and Behavior*, Vol. 36 No. 10, October, 1070-1084.
- Hindelang, M., Gottfredson, M., Garafalo, J. (1978). *Victims of personal crime: An empirical foundation for a theory of personal victimization*. Cambridge, MA: Ballinger Publishing Company.
- Hollis-Peel, M., E., Reynald, D.M., van Bavel, M., Elffers, H., Welsh, B.C. (2011). Guardianship for crime prevention: a critical review of the literature. *Crime Law Social Change*, Vol 56, 53-70.
- Homant, R. (2010). Risky Altruism as a Predictor of Criminal Victimization. *Criminal Justice and Behavior*, Vol. 37 No. 11, 1195-1216.
- Horváth, I., Anghel, R. G. (2009). Introducere. In R. G. Anghel, *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești* (pp. 13-45). Iași: Polirom.
- Hubbard, Ph., Scoular, J. (2009). Making the Vulnerable more Vulnerable? The Contradictions of British Street Prostitution Policy. In D. I. Canter, *Safer Sex in the City: The Experience and Management of Street Prostitution* (pp. 1-13). Farnham: Ashgate Publishing.
- Huisman, W. și Kleenans, E., R. (2014). The challenges of fighting sex trafficking in the legalized prostitution market of the Netherlands. *Crime Law Social Change*, Vol. 61, 215-228.
- ILO. (2012). *ILO Global estimate of forced labour: Results and methodology. International Labour*. Geneva: International Labour Office.
- IMAS. (2005). *Evaluarea politicilor privind traficul de ființe umane din România*. București: UNICEF.
- IOM. (2001). New IOM Figures on the Global Scale of Trafficking. Trafficking in Migrants. *Quarterly Bulletin*, no23, April, Special Issue.

- Jakobsson, N., Kotsadam, A. (2013). The law and economics of international sex slavery: prostitution laws and trafficking for sexual exploitation. *European Journal of Law and Economics*, February 2013, Volume 35, Issue 1, 87-107.
- Jeffers, S. (1997). *The Idea of Prostitution*. North Melbourne: Spinifex Press.
- Jensen, G.F, Brownfield, D. (1986). Gender, lifestyles, and victimization: Beyond routine activities. *Violence & Victims* 1, 85 - 99.
- Joarder, M. A.J., Miller, P., W. (2013). A Theoretical Perspective on Human Trafficking and Migration-Debt Contracts. *The Journal of Development Studies*, Vol. 49, No. 10, 1332–1343.
- Jobe, A. (2010). *The Causes and Consequences of Re-trafficking: Evidence from the IOM Human Trafficking Database*. Geneva: IOM.
- Karmen, A. (2010). *Crime Victims. An Introduction in Victimology. (7th ed)*. Belmont: Ceangage Learning.
- Keane, K. (2006). *Street-Based Child Sexual Exploitation in Phnom Penh and Sihanoukville: A Profile of Victims*. Phnom Penh: Action pour les Enfants.
- Kelly, L. (2005). “You Can Find Anything You Want”: A Critical Reflection on Research on Trafficking in Persons within and into Europe. In F. Laczko, *Data and Research on Human Trafficking: A Global Survey* (pp. 235-267). Geneva: IOM.
- Kempf-Leonard, K. i Johansson, P. (2007). Gender and Runaways: Risk Factors, Delinquency, and Juvenile Justice Experiences. *Youth Violence and Juvenile Justice*, Volume 5 Number 3, 308-327.
- Kempadoo, K. (2003). Globalizing Sex Workers' Rights. *Canadian Woman Studies*, Volume 22, Numbers 3,4, 143-150.
- Killen, K. (2003). *Copil ăria dureaz genera ii la rând*. Timi oara: First.
- Kissil, K. i Davey, D. (2010). The Prostitution Debate in Feminism: Current Trends, Policy and Clinical Issues Facing an Invisible Population. *Journal of Feminist Family Therapy*, 22:1, 1-21.
- Kleemans, E. (2011). Expanding the domain of human trafficking research: introduction to the special issue on human trafficking. *Trends on Organized Crime*, vol 14, 95-99.
- Kokko, L. (2008). People for Sale? Three different approaches to Human Trafficking. *Human Security Journal*, Vol 6, Spring, 46-55.
- Kostic, M. (2010). Victimology: A Contemporary Theoretical Approach to Crime and its Victim. *Law and politics*, Vol. 8, no 1, 65-78.

- Kushen, R. (2011). *Breaking the Silence. Trafficking in Romani Communities*. Budapest: European Roma Rights Centre and People in Need.
- Laczko, F. (2005). Introduction. In Laczko, F., *Data and Research on Human Trafficking: A Global Survey* (pp. 5-17). Geneva: IOM.
- Laite, J. (2012). *Common Prostitutes and Ordinary Citizens: Commercial Sex in London, 1885-1960*. New York: Palgrave Macmillan.
- L z roiu, S., Alexandru, M. (2003). *Who is the next victim? Vulnerability of Young Romanian Women to Trafficking in Human Beings*. Bucure ti: IOM.
- L z roiu, S. (2000). Trafic de femei - o perspectiv sociologic . *Sociologie Româneasc* , 55-72.
- L z roiu, S., Alexandru, M. (2004). *Internal Trafficking in Romania*. Bucure ti: IOM.
- Levy, J., Jakobsson, P. (2014). Sweden's abolitionist discourse and law: Effects on the dynamics of Swedish sex work and on the lives of Sweden's sex workers. *Criminology & Criminal Justice. March*. 1–15
- Léderer, P. (2006a). Gondolatok a prostitúcióról a szexturizmus ürügén. *Budapesti Negyed*, IV. évf. 1 szám. Budapest.
- Léderer, P. (2006b). Prostitúció, turizmus, migráció. *Budapesti Negyed*, IV. évf. 1 szám. Budapest.
- Limanowska, B. (2002). Victim referral and assistance system and gaps therein in Southeastern Europe. *Expert Group Meeting on "Trafficking in Women"*. New York.
- Lobasz, J. (2009). Beyond border Security: Femisit Approaches to Human Trafficking. *Security Studies* , 18 (2). 319-344.
- Lowman, J. (2009). Violence and the Outlaw Status of (Street) Prostitution in Canada. In M. I. Cantar, *Safer sex in the city: the experience and management of street prostitution* (pp. 169-187). Burlington: Ashgate.
- Luca, C. (2014). *Expertiza psihologic a copilului abuzat/neglijat*. Bucure ti: Editura Hamangiu.
- Luca, C. (2005). Psihologia victimei traficului de fiin e umane. in Mateu , G (ed). *Traficul de fiin e umane. Ifractor. Victima. Infrac iune* (pp. 65-88). Ia i: Alternative Sociale.
- Lutya, T. and Lanier, M. (2012). An Integrated Theoretical Framework to Describe Human Trafficking on Young women and Girls for Involuntary Prostitution. In J. e. Maddok, *Public Health - Social and Behavioral Health* (pp. 555-570). Rijeka: InTech.

- Macleod, J., Farley, M., Anderson, L., Golding, J. (2008). *Challenging Men's Demand for Prostitution in Scotland. A Research Report Based on Interviews with 110 Men Who Bought Women in Prostitution*. Women's Support Project & Prostitution Research and Education, Glasgow
- Mai, N. (2011). *In whos name? Migration, sex work and trafficking. Research report*. London: London Metropolitan University.
- Malpani, R. (2006). *Legal Aspects of Trafficking for Forced Labour Purposes in Europe*. Geneva: ILO.
- Marneffe, P. (2010). *Liberalism and Prostitution*. Oxford: Oxford University Press
- Matolcsi, A. (2012). Emberkereskedelem és szexuális kizsákmányolás. In Balogh L (ed.), *Emberkereskedelem, szexuális kizsákmányolás, prostitúció*. Budapest: MONA – Magyarországi N i Alapítvány.
- McGregor Pery, K. and McEwing L. (2013). How do social determinants affect human trafficking in Southeast Asia, and what can we do about it? A systematic review. *Health and Human Rights, volume 15, No.2* , 138-159.
- Mears, D.P., Scott, M. L., Bhati, A.,S. (2007). Opportunity Theory and Agricultural Crime Victimization. *Rural Sociology* 72.2 , 151-184.
- Meyers, D. (2013). Feminism and Sex Trafficking: Rethinking Some Aspects of Autonomy and Paternalism. *Ethical Theory and Moral Practice, June, Vol. 17* , 427-441.
- Miethe, T.D, Meier, R.F. (1994). *Crime and Its Social Context. Toward an Integrated Theory of Offenders, Victims, and Situations*. Albany: State University of New York Press.
- Miroiu, M. (2004). *Drumul c tre autonomie: teorii politice feministe*. Ia i: Polirom.
- Morcom C., Schloenhardt, A. (2011). *All About Sex?! The Evolution of Trafficking in Persons in International Law*. University of Queensland.
- Moriarty, L. (2008). *Controversies in Victimology*. Newark: LexisNexis.
- Mustaine, E.E. i Tewksbury, R. (2002). Sexual Assault of College Women: A Feminist Interpretation of a Routine Activities Analysis. *Criminal Justice Review* , 27-89.
- Nobles, MR., Fox, KA. (2013). Assessing Stalking Behaviors in a Control Balance Theory Framework. *Criminal Justice and Behavior, Vol. 40, No. 7* , 737-762.
- Nussbaum, M. (1999). *Sex and Social Justice*. Oxford, New York: Oxford University Press.

- Obokata, T. (2006). *Trafficking of Human Beings from a Human Rights Perspective*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- Omar Mahmoud, T. și Trebesch, C. (2010). The economics of human trafficking and labour migration: Micro-evidence from Eastern Europe. *Journal of Comparative Economics*, 38(2), 173-188.
- Pantea, M. C. (2008). *Munca copiilor din România*. Cluj-Napoca: Presa Universitar Cluj.
- Patton, M. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods, 3th Edition*. Sage Publication.
- Piper, N. (2005). A Problem by a Different Name? A Review of Research on Trafficking in South-East Asia and Oceania. *International Migration Vol. 43 (1/2)*, Oxford.
- Piquero, A.R, MacDonald J., Dobrin, A., Daigle, L.E., Cullen, F.T. (2005). Self-Control, Violent Offending, and Homicide Victimization: Assessing the General Theory of Crime. *Journal of Quantitative Criminology, Vol. 21, No. 1*, 55-71.
- Piquero, A.R., Hickman, M. (2003). Extending Tittle's Control Balance Theory to Account for Victimization. *Criminal Justice and Behavior, Vol. 30 No. 3*, 282-301.
- Popa, M. (2000). *Legal Study on the Combat of Trafficking in Women for the Purpose of Forced Prostitution in Romania*. Vienna: Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights.
- Popp, A. (2012). The Effects of Exposure, Proximity, and Capable Guardians on the Risk of Bullying Victimization. *Youth Violence and Juvenile Justice 10(4)*, 315-332.
- Preda, M. (2009). *Riscuri și inechități sociale în România*. Retrieved 03 25, 2012, from http://www.presidency.ro/static/CPARSDR_raport_extins.pdf
- Preda, M., Buzducea, D., Lazăr, F., Grigoraș, V. (2009). Situația tinerilor consumatori de droguri injectabile din România [The situation of young people users of injecting drugs in Romania]. *Sociologie Românească*, vol. VII, nr. 2, 49-68.
- Raymond, J. G. (2004a). Prostitution on Demand. Legalizing the Buyers as Sexual Consumers. *Violence Against Women, October, vol. 10 no. 10*, 1156-1186.
- Raymond, J. (2004b.). Ten Reasons for Not Legalizing Prostitution and a Legal Response to the Demand for Prostitution. *Journal of Trauma Practice, 2:3-4*, 315-332.
- Reid, J.A. (2012). Exploratory review of route-specific, gendered, and age-graded dynamics of exploitation: Applying life course theory to victimization in sex trafficking in North America. *Aggression and Violent Behavior Volume 17, Issue 3, May-June 2012*, 257-271

- Rijken, C. i Römken, R. (2010). Trafficking for Sexual Purposes as a Globalized Shadow Economy: Human Rights Based Approach. In R. . Letschert, *The New Faces of Victimhood* (pp. 73-99). New York: Springer Science and Business Media B.V.
- Roe-Sepowitz, D. E. , Hickle, K.E., Dahlstedt, J., Gallagher, J. (2014). Victim or Whore: The Similarities and Differences between Victim's Experiences of Domestic Violence and Sex Trafficking. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 24 , 883–898.
- Rosenberg, R., L z roiu, S. i Tyuryukanova, E. (2004). *Best Practices for Programming to Prevent Trafficking in Human Beings in Europe and Eurasia*. USAID.
- Roth M., Antal I., Dávid Kacsó Á., Bodrogi É. (2008). *Bevezetés a gyermekvédelembe*. Kolozsvár: Kolzsovári Egyetemi Nyomda.
- Ruggiero, V. (1997). Criminals and service providers: Cross national dirty economies. *Crime, Law and Social Change*, 28 , 27–38.
- Salva i copii. (2003). *Rapid Assessment of Trafficking in Children for Labour and Sexual Exploitation in Romania*. Bucure ti: ILO.
- Salt, J. (2000). *Trafficking and Human Smuggling: A European Perspective*. *International Migration*, Volume 38, Issue 3, Special Issue 1, 31–56.
- Schreck, C.J., Stewart, E. A., Fisher, B.S. (2006). Self-control, Victimization, and their Influence on Risky Lifestyles: A Longitudinal Analysis Using Panel Data. *Journal of Quantitative Criminology* 22 , 319-340.
- Schreck, C.J., Wright, R.A, Miller, J.M. . (2002). A study of the individual and situational antecedents of violent victimization. *Justice Quart* 19 , 159–180.
- Schreck, C. (1999). Criminal victimization and low selfcontrol: An extension and test of a general theory of crime. *Justice Quarterly*, 16:3 , 633-654.
- Sheider, H. (2001). Victimological Developments in the World during the Past Three Decades (I): A Study of Comparative Victimology. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Victimology*, 45(4) , 449-468.
- Simon, G. (2009). *Bárányb rben. A nyílt agressziótól a manipulációig*. Budapest: Háttér kiadó.
- Soderling, I. (2002). Human Trafficking as a new and expterme type of migration. *Paper presented to the 8th International Interdisciplinary Congress of Women, Women's World*.
- Selby, H., Canter, D. (2009). The relationship between control strategies employed by street prostitutes and levels and varieties of client violence. In. Canter, D., Ioannou, M., Youngs, D (eds.), *Safer sex in the city* (13-29), Burlington, VT: Ashgate.

tefan, C. E. (2006). Traficul de copii, form de manifestare a criminalit ii organizate. in Chip il , I. *Globalizarea traficului de copii* (pp. 77-103). Craiova: editura SITECH.

tef noi, N. (2005). Fenomenul traficului de fiin e umane. In Mateu , G., *Trafic de persoane. Infractor. Victim . Infrac iune* (pp. 9-17). Ia i: Alternative Sociale.

TAMPEP. (2009). *Sex Work in Europe. A mapping of the prostitution scene in 25 European countries.*
<http://tampep.eu/documents/TAMPEP%202009%20European%20Mapping%20Report.pdf>, accesat la 25.03. 2012.

T miceriu, R. D. (2005). Infrac iuni conexe celor privind traficul de persoane. in G. Materu , *Traficul de fiin e umane. Infractor. Victim . Infrac iune* (pp. 44-56). Ia i: Asocia ia Alternative Sociale.

ru , L. M. (2014). The Reproduction of crime in Human Trafficking. A sociological perspective. In . G. Gavrilu , *Human Trafficking. Secularization and Public Policy Intevention* (pp. 99-127). Ia i: Institutul European.

Tillyer, M.S., Tillyer, R., Miller, H. V., Pangrac, R. (2011). Reexamining the Correlates of Adolescent Violent Victimization: The Importance of Exposure, Guardianship, and Target Characteristics. *Journla of Interpersonal Violence*, 26(14) , 2908 –2928.

Tittle, C. R. (1995). *Control Balance: Toward a General Theory of Deviance.* Boulder, CO: Westview.

Tittle, C. (2004). Refining control balance theory. *Theoretical Criminology*, Vol. 8(4) , 395–428.

Turcescu, L., Stan, L. (2010). Religion. Politics and Sexuality in Romania. *Europe-Asian Studies*, 57:2 , 291-310.

Tyldum, G. i Brunovskis, A. (2005). Describing the Unobserved: Methodological Challenges in Empirical Studies on Human Trafficking. In F. . Laczko, *Data and Research on Human Trafficking:A Global Survey* (pp. 17-35). Geneva: IOM.

Tyler, K.A. i Melander, L.A. (2012). Poor Parenting and Antisocial Behaviou Among Homeless Young Adults: Links To Dating Violence Perpetration and Victimization. *Journal of Interpersonal Violence* 27 (7) , 1357-1373.

UNICEF. (2005). *Evaluarea politicilor privind traficul fiin elor umane din România.* Bucure ti: UNICEF.

UNODC. (2014). *Global Report on Trafficking in Persons.*
http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/GLOTIP_2014_full_report.pdf, accesat la 1.11. 2014

- Ursan, M. (2010). Droguri și prostituție: “combinații” și viața de noapte în București. in D. Buzducea, *Asistența socială a grupurilor de risc*. București: Ed. Polirom.
- van der Linden, M. N. (2004). *Traficul de ființe umane în scopul exploatareii economice*. Geneva: ILO.
- Van Liemt, G. (2004). *Human Trafficking in Europe: An Economic Perspective*. Geneva: ILO.
- Veldhuis, C., și Freyd, J. (1999). Groomed for silence, groomed for betrayal. Rivera, M (eds) *Fragment by fragment: Feminist perspectives on memory and child sexual abuse*. Charlottetown, Canada: Gynegy Books.
- Verhoeven, M., van Gestel, B., de Jong, D., Kleemans, E. (2013). Relationship Between Suspects and Victims of Sex Trafficking. Exploitation of Prostitutes and Domestic Violence Parallels in Dutch Trafficking Cases. *European Journal on Criminal Policy and Research* .
- Verhoeven, M., van Gestel, B., de Jong, D., Kleemans, E. (2014). Relationship Between Suspects and Victims of Sex Trafficking. Exploitation of Prostitutes and Domestic Violence Parallels in Dutch Trafficking Cases. *European Journal on Criminal Policy and Research, No. December*, n.p.
- Vocks, J. și Nijboer, J. (2000). The Promised Land: A Study of Trafficking in Women from Central and Eastern Europe to the Netherlands. *European journal on criminal Policy and Research*, 8 , 379-388.
- Walklate, S. (2007). *Imagining the Victim Crime*. McGrawHill: Open University Press.
- Weitzer, R. (2014). New Directions in Research on Human Trafficking. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* May 2014 vol. 653 no. 1, 6-24.
- Weitzer, R. (2010). The Mythology of Prostitution: Advocacy Research and Public Policy. *Sexuality Research and Social Policy*, 7 , 15–29.
- Weitzer, R. (2007). The Social Construction of Sex Trafficking: Ideology and Institutionalization of a Moral Crusade. *Politics Society* Vol. 35 No. 3, September , 447-475.
- Weitzer, R. (2006). Moral Crusade Against Prostitution. *Society, March/April 2006, Volume 43, Issue 3* , 33-38.
- Wijers, M., van Doorninck, M. (2009). They get What They Deserve: Labour Rights for Sex Workers. In D. I. Canter, *Safer Sex in the City: The Experience and Management of Street Prostitution* (pp. 101-117). Farnham: Ashgate Publishing.

Wilcox, P. (2010). Theories of Victimization. In B. L. eds. Fisher, *Encyclopedia of Victimology and Crime Prevention* (pp. 978-986). Thousand Oaks: SAGE Publications.

Wilcox, P., Land, K., Hunt, S.A. (2003). *Criminal Circumstance. A Dynamic Multicontextual Criminal Opportunity Theory*. New York: Aldine de Gruyter.

Wolfgang, M. (1958). *Patterns of Criminal Homicide*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Yea, S. (2005). When Push Comes to Shove: Sites of Vulnerability, Personal Transformation, and Trafficked Women's Migration Decisions. *Journal of Social Issues in Southeast Asia*, Vol. 20, No. 1, April, 67-95.

Zaharia, G.-C. (2012). *Traficul de persoane*. Bucure ti: C.H. Beck.

Zhang, S. X. (2009). Beyond the 'Natasha' story – a review and critique of current research on sex trafficking. *Globale Crime*, Vol. 10, No.3, August, 178-195.

Zheng, T. (2010). Introduction. In Zheng, T., *Sex Trafficking, Human Rights and Social Justice* (pp. 1-23). New York: Routledge.

Zimmerman, C. (2003). *WHO Ethical and Safety Recommendations for Interviewing Trafficked Women*.

www.who.int/gender/documents/en/final%20recommendations%2023%20oct.pdf, accesat la 23 iulie 2014

Rapoarte na ionale i interna ionale

ANITP (2006): *Raport privind situa ia traficului de persoane în România 2006*, http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/raport_anual_2006.pdf, accesat la 13 ianuarie 2014

ANITP (2007b.): *Raport privind situa ia traficului de persoane în România 2007*, http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/raport_anual_2007.pdf, accesat la 13 ianuarie 2014

ANITP (2009a): *Prezentare sumar a fenomenului traficului de persoane în anul 2009. Perspectiv cantitativ* .

http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/trafic_persoane_2009.pdf, accesat la 13 ianuarie 2014

ANITP (2010): *Raportul anual privind situa ia traficului de persoane 2010*, <http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/evaluare%202010.pdf>, accesat la 13 ianuarie 2014

ANITP (2011): *Raportul anual privind situa ia traficului de persoane 2011*, <http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/evaluare2011.pdf>, accesat la 13 ianuarie 2014

ANITP (2012): *Raportul anual privind situa ia traficului de persoane în anul 2012*, <http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/Rap%20anual%202012%20final.pdf>, accesat la 13 ianuarie 2014

ANITP (2013): *Analiza a victimelor identificate în perioada 01.01.2013-30.06.2013*, <http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/studii/analiza%206%20luni%202013.pdf>, accesat la 13 ianuarie 2014

CSM (2009, 2008, 2007, 2006, 2005). *Raport privind starea justiției*, <http://www.csm1909.ro/csm/index.php?cmd=24>, accesat la 04 septembrie 2013.

EUROSTAT. (2013). *Trafficking in Human Beings*. Luxemburg: EUROSTAT.

EUROSTAT. (2014). *Trafficking in Human Beings*. Luxemburg: EUROSTAT.

USA, Departament of State (2006): *Trafficking in Persons Report 2006*, <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2006/>, accesat la 16 ianuarie 2013

USA, Departament of State (2005): *Trafficking in Persons Report 2005*, <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2005/>, accesat la 16 ianuarie 2013

USA, Departament of State (2004): *Trafficking in Persons Report 2004*, <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2004/>, accesat la 16 ianuarie 2013

USA, Departament of State (2003): *Trafficking in Persons Report 2003*, <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2003/>, accesat la 16 ianuarie 2013

Legi, directive și strategii

DIRECTIVA 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011, privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0036&from=RO>, accesat la 20 august 2014.

HG nr. 1584/2005 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale împotriva Traficului de Persoane, publicat în Monitorul Oficial nr. 5 din 4 ianuarie 2006, cu modificările și completările ulterioare, modificat și completat prin H.G.nr. 1083 din 25 august 2006.

Legea nr.278/2005 privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 79/2005 pentru modificarea și completarea Legii 678/11.10.2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane publicat în Monitorul Oficial nr. 629 din 19 iulie 2005.

Legea nr. 39/21.01.2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, publicat în Monitorul Oficial nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

Legea 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, publicat în Monitorul Oficial nr. 783 din 11.12.2001, ultima dată actualizat prin Ordonanța de Urgență nr. 41/2011 – pentru modificarea Legii nr 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane. publicat în Monitorul Oficial nr. 304 din 2011.

Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniilor publice. republicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 96, din 7 februarie 2014.

Noul Cod Penal al României (Legea nr. 286/2009). Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 510 din 24/07/2009 (intrat în vigoare la data de 1 februarie 2014, actualizat la data de 23 octombrie 2014).

Legea 678 din 21/11/2001, actualizat la data de 03/05/2011, privind prevenirea și combaterea traficului de persoane publicat în *Monitorul Oficial*. nr. 783/11 dec. 2001.

The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016, http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/docs/trafficking_in_human_beings_eradication-2012_2016_en.pdf, accesat la 20 august 2014.

Ordin Nr. 335 din 29 octombrie 2007 pentru aprobarea Mecanismului național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane. publicat în Monitorul Oficial nr. 849 din 17 decembrie 2008.

Ordonanță de urgență nr. 79/2005 pentru modificarea și completarea Legii 678/11.10.2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane. publicat în Monitorul Oficial nr. 629 din 19 iulie 2005

Ordonanță de urgență nr. 143/2002 privind modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal și unele legi speciale, în vederea ocrotirii minorilor împotriva abuzurilor sexuale. publicat în nr. 804 din 5 noiembrie 2002.

PROTOCOLUL privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. publicat în Monitorul Oficial, nr. 813/8 noiembrie 2002.

Prezentări la seminarii, lucrări nepublicate:

Bumbulu, S. (2010). *Cooperarea pentru asistarea victimelor traficului de persoane. Model de bună practică. Asistență prin programele de reintegrare pentru victimele traficului de persoane ale Organizației Internaționale pentru Migrație*, nepublicat, prezentare la Seminarul de Cooperare în tema traficului de persoane, Roma, www.animanova.ro.

Carchedi, F. (2009). *Femei române exploatare sexuală. Aspecte cantitative și calitative*. Lucrare prezentată la Seminarul transnațional "Asistență și protecție oferite victimelor traficului", www.animanova.ro.

László, É. (2010a). *Arta de a munci în rețea în România*, prezentare la seminarul "Primul contact, primirea și parcursul de incluziune socială a victimelor traficului de persoane.", 26-28, Roma, www.animanova.ro.

László É. (2010b). *Cooperarea în domeniul asistenței sociale în România*, prezentare la Seminarul de Cooperare în tema traficului de persoane, Roma, www.animanova.ro.